Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 4 АПРЕЛЬ, 1985 ШУ. ◆ № 40 (7075). ◆ Мах 3 кеп.

Яхъа дневник

Сийлахь - боккхача Даймехка тІем тІа советски халкъо йоккха котало яьккха 40 шу дузача цІейна дика къахьегама совгІат кийчдаь накъабахара шоай деррига низаш оарцагІдаьхад «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Бизза пайда ийбу къаьнача фонда скважинех, тІоанашкара «Іаьржа дошув» цІендаь хьадаккхара тІаерзаяь организационно - технологически мероприятеш чакхйоах, скважинашта кислотни обработкаш ю. Уж а кхы а балхаш дарах шоаш пятилетка тІеххьарча шера тІанийца декхараш тІеххоачашдеш хьабоагІа мехкдаьттахой. Дерригача технико - экономически хьокхамий кхаь бетта план дикка тІеххоачашъяьй цар. ПланагІа лаьрхІачул совгІа 400 тоннал тІех дола «Іаьржа дошув» даькхар. Задапел совгІа маьхала яьккхай 86 эзар сом мах бола товарни продукци. ХІара дийнахьен буси доаккхаш дола мехкдаьтта цхьа эзар тоннага дІакхоачадаьд. Из хул лаьрхІачул дукхагІа.

Къахьегама овсарле планал совгІа цхьа процент лакхъе парте енна задани 1.7 процент тІехкхоачашъяьй НГДУ мехкдаьттахоша.

Шоаш укх шера тІанийпа декхараш дизза кхоачаш а деш, хьинаре къахьегаш я Лунин Александри, Чернобаев Александри керте латтача мехкдаьттеи гази йоахача цехий коллективаш.

* * *

ЦхьайтталагІча пятилетка тІеххьарча шера «Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьайоагІарех я Н. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектив. Ханал хьалха кхоачашйир цо дерригача технико - экономически хьокхамий кхаь бетта план. ЙоагІаш хинначул дукхагІа арахийцар бІаьш эзараш сомий маьха товарни продукци. ПланагІа лаьрхІачул дикка лакхъяьй къахьегама овсарле, лохдаьд арахецача продукцега дІадодар.

Уж толамаш доахача дизза дакъа я лоацаш, предприяте цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Артюшов Генадий керте латтача бархІлагІча цеха коллективо. Квартала план ханал дукха хьалха кхоачаш а яь, хІанз укх бетта шоллагІча декада чотагІа продукци арахецаш я из. Иштта дика къа а хьегаш, заводерча установкашта юкъе хьалха латташ я Седяков Павел керте латтача ЛЧ-35 яхача установкаи Широкорядов Владимира кулгалдеча ЛЧ-24 яхача установкаи технологий коллективаш. 25—26 марта укх бетта календарагІа мехкдаьтта продукци арахеца йолаелар уж. Планал совгІа цар арахийцар итташ эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУХАЛБЕ, АХАРХО!

БАЛХАШ ДІАДОЛАДАЬД

Сунженски район

Лоаццача юкъа 2422 гектара тІа доакъарен ялатен культураш дІае езаш ба Сунженски района XX партсъезда цІерагІча колхоза механизатораш. Цига вІашагІъеллай коллективни подрядагІа къахьегаргдола йиъ механизаторий бригада.

2 апрель хьатІаотташ 884 гектар хулаш дола зяба аьха лаьтта макхаш даьха, культиваци яьккха Іо а дийла, доакъара лаьрхІа 230 гектара тІа вІашагІъэбаь кенн горохи, 50 — рапс, ялата лаьрхІа кенн — 50, горохи — 30 гектар дІайийнай механизатораша.

ЦаІн ахи балха норма кхоачашъю хІара дийнахьа трактористаша В. Болотова, В. Козлова, В. Марьевске, кхыбараша, сеяльщикаша А. Четверикова, Б. Петрова.

Укх шера 3287 гектара тІа гурахьа дІайийна ялатен доакъарен культураш хьалкхею колхозе. Минеральни удобренешца царна подкормка еш ба механизатораш. Из болх хІанзле чакхбаьккхаб 300 гектара тІа.

* * *

Сихлуш латт кхашкара балхаш цу района Цlеча Эскара цІерагІча колхозе а. Механизатораш зяба лаьтта оахаш, макхаши культиваци йоаккхаш, культураш дІаювш боахк.

Иштта, 2 апрель хьатІаотташ 400 гектара обработка а еш, 62 гектара тІа ялатан доакъаран лаьрхІа кенн горохи дІайийнай цар. ХІаьта механизаторашта юкъе яьржача яхье овсарле лакхагІа йолаш болх бу Сериков Владимира, Белогуров Николая, Куча Анатоле, кхыбараша.

Малгобекски район

Йиъ бІаь гектара тІа комсаш лелаю Малгобекски района «Луч» яхача совхозе. ХІанз лаьттана кІалхара уж хьайоахаш боахк механизатораш. ХІанзле 100 гектара тІара лаьтта дІа а доаккхаш, 40 гектара тІара яраш фо теха хьаьстай. Кулг-карара балхаш деш 60 саг а ва. Цар шоай низ дІа ма кхоачча аьшксаьргех хьалъехк механизатораша мукъаьлха комсаш. Къаьстта хьинаре къахьег Ватутина Эрнас, Борзова Вахидата, Джамбулатова Зояс, Михальченко Лилияс, кхыбараша.

Доакъаран ялатан лаьрхІа культураш дІаера лаьтташ оахаш, макхаш доахаш, культиваци йоаккхаш боахк механизатораш. Царна юкъе эггара хьинарегІа къахьег Урумагов Бориса, Ажигов Беслана, Крошка Анатоле, Гандалоев Мусас, Балуев Сергея, кхыбараша.

Грозненски район

Зяба лаьрхІа аьха хинна 1389 гектар макхаш даьха тІоадал Іоаеш кийч а даь, дІадахача кІиран дийнахьа ялатен доакъарен культураш дІае йолаяьй коллективни подрядагІа къахьегаш йолча Грозненски района 1 Мая цІерагІча колхоза механизированни звеноша.

Цар шин дийнахьа дІайийнай ялата лаьрхІа 140 гектара тІа горох, хьайбашта мошa доакъар хургдолаш 58 гектар рапс, 136 гектара тІа вІашагІъэбаь кенн горохи.

Укх шера массехк бІаь гектара тІа люцерна а хьалкхею колхозхоша. Из дІаера лаьтта кийчдеш латт.

Эггара дикагІа къахьег Анашкин Юре. Юкъера лаьрхІача дийнахьа 24 гектара тІа хІамаш дІаюв цо сеяльщик волча Романюк Александрен, нормагІа дІае йоагІар 12 гектар йолаш. Нормаш дикка тІеххоачашъю Федоров Степана, ДотистовгІар дас Василеи воІа Александрен, кхыбараша.

Баьцадаарий бешамашка

Кхыярашца цхьана дика кийчо яь араяьлар кхашкара балхаш де «Солнечный» совхоза Юнусова Яхас кулгал ду подрядни бригада а. ДІадахача шера шоаш дика толамаш даьха хиларах кхоачам ца беш, чІоагІа дегаш ураеттаи энтузиазмацеи болх беш я 50 сагах латта баьцадаараш леладерий бригада. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела Цlе байракх еннача боахаме шоллагІа моттиг яьккхай цу бригадо. Боахамо толам боаккхача хьинаре дакъа лаьцад планал совгІа 2050 центнер а йоххаш пачхахьалкхенга 10150 центнер баьцадаараш дехкача Я. Юнусова бригада. ЧІоагІа сий даьд бригада а — РСФСР хьалха латтача лаьтта леладераншта юкъе а йолаш Звездни городоке яхийтай.

— Цlаккха а диццлургдац сона Звездни городоке оахош даьха денош, — йоах Юнусова Яхас, дикка дог тохаденна а йолаш — Са ираз хилар дуккха космоса турпалаш бІаргаго. Къахьегаме толамаш дахарагІа ший новкъостий цІерагІа Гагарин Юре цІерагІа йола седкъий вымпел, хІаьта иштта Гагарин Юре цІерагІа дола диплом елар тха бригадана Советски Союза Турпала летчик-космонавта полковника Вячеслав Дмитриевича Зудова.

Сий долча совгІаташа кхы а дикагІа болх бе декхарийла бу лаьтта леладераш. ХІаьта бІаьсти кхашка де деза балхаш дІадоладеннача хьалхарча деношка денз 11 пятилетке чубахьаргболча лакхача хьувкъама лард йоллара де йиш мел яр ду хІара баьцадаараш леладечо.

Къахьегама овсарле лакха йолаш а дика а бу болх бригада берригача членаша. Масал гойт къахьегаме кагирхой хьехамчаша Намаева Іайнас, Эльдаева Яхитас, Никаева Биланта, Зильбухарова Рукъията, цар къонача нешаша Магомадова Сацитас, Мантаева Зелихана, Кайсарова Разета, кхычар.

— Тхо гІерт юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 300 центнер йолаш баьцадаараш чуда, — йоах Юнусова Яхас шоай планаш ювцаш. — ТІаккха йиш хургья тха пачхахьалкхенга 13500 центнер помидораш, нарсаш, кабуц, кхыдола баьцадаараш дохка. Из хургда космонавташа тхоашта тийннача совгІаташта оаха луш дола жоп а Коталон 40 шу дизаран хургйолча вай хьамсарча парте XXVII съездаи дола къахьегама совгІат а.

П. ХАЛУХАЕВ.

Укх шера ялх бІаь гектара тІа коартолаш хьалкхее езаш ба Назрановски района «Экажевский» совхоза болхлой. ХІанз тІатеІІа уж дІаювш боахк механизатораш. Шоай низ дІакхоачар ду цар лоаццача юкъа бІаьстан кхашкара балхаш чакхдаха гІерташ. Нормаш тІеххоачашъеш къахьег гребневи хьисапе коартолаш дІаера харшаш доахаш болча механизатораша Евлоев Йоакъапа, Аушев Ювсапа, Точиев Муссас.

СУРТАШ ТІА: (аьрдехьар чу тІа) «Экажевский» совхоза механизатор Точиев Мусса; (лакхехьа аьттехьарчу тІа) самосвалаца кхай тІа хьатІаена коартолаш сеялка чу Іочуйохкаш боахк Сагиева Хьава, Дзаурова Хадижат, Измайлова Лейла, Измайлова Насапхан; (лохехьар чу тІа) кхай тІа гІолла харшаш доахаш хьайоагІа агрегаташ.

И. ПЛИЕВА сурташ.

20 апреле — коммунистически субботник

РЕСПУБЛИКАНСКИ ШТАБЕ

Ленински коммунистически субботник кийчдаран чакхдаккхараи йолча республикански штаба аргІанара заседани хилар селхан КПСС областной комитете. ЛадийгІар Шелковской района, машиннаькъа Грозненски отделене, «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене штабий кулгалхой отчеташка.

Республикански штабо къоабалйир кхоьлча материалашцеи энергетически ресурсашцеи Ленински коммунистически субботник долча дийнахьа болх бе аьнна декхар тІанийцача «Грознефть» объединене коллектива опыт.

Кагирхой кийчлуш ба

«Цlеча шоатденга» махулла кийчлуш ба Нохч-ГІалгІай пачхахьалкхен университета хьехархойи студенташи.

Университета 2 эзари 9 бІаьи совгІа студент, берригa хьехархой, технически персонал хургья цу дийнахьа шоай кхоъ корпус, общежитеш цІенъеш, гонахьа гаьнаш, зизаш дІадогІаш, бордюраш тоаеш, кІир тохаш, басар хьокхаш.

Кагирхоша иштта лостам бергба Б. Хмельницке цІерагІча улицагара яьнна В. Терешковай цІерагІча улицага кхаччалца йолча Чукотски улицагІа. В. Терешковай цІерагІча улицагара Горская яхача улицага кхаччалца а. Цул совгІа, цІенъергья ВЛКСМ 30 шу дизара цІерагІара сквер. Цига гаьнашта, кІотаргашта кІир тохаргья, зизаш дІадувргда, бордюраш тоаергья. Дукха да цу дийнахьа цар де лаьрхІараш.

Х. АУШЕВА.

Кхоане ехкаш багІа

Грозненски экспериментальни мебельни фабрика партийни организаце секретара Сатуев Марфан Сатуевича дувцачунга ладувгІаш вагІаш сона хийтар ераш-м геттара дика кийчлуш ма бий къахьегама цІей деза, белгалдаьккха а ма хургдий акхар шоаш цу денга тІакхоачаш де мел дезар. хІара сага хов хургда-кх ше цу дийнахьа малагІча участке болх беш хургва, мел продукци кийчъергъя. Лоацца аьлча, деррига де мел эшар укхаза даьд, аьнна хеталуш дар къамаьл.

Цу юкъа кабинете чувоал ОТК мастер Магомадов Хьасан. Тха къамаьла юкъевеннача цо а хестаду шоай фабрика коллективо субботника кийчо еш деш дар.

Цох ерригача коллективо чІоагІо ярах хьакхайкадаьд фабрике хиннача митинге къамаьл даьча дикагІболча бригадай кулгалхоша Чуева Таисия Федоровнаси Арутюнов Иван Михайловичеи.

— Оаш шинне а дувцар геттара дог гІоздоахаш да, — аьнна соцабу аз ца хаддаш къамаьл деш вола ши къоано, — из дика да, цхьабакъда, цуина тешал деш хила деза цхьа хІама — мероприятей план. Из оттаяь а цу гІулакха бехктокхаме бараш белгалбаьха а хургба-кх. Цунга хьажа безам бар са.

Дода хий цІаьхха сецача санна, беса хувца а луш, цкъарчоа шоайла, тІаккха сона хьабІарахьежар шаккхе а: — Оаха из план хІанз а отта-м яьяц, бакъдар аьлча дика ма дий, хІанз тахан-кхоана отторгья-кх, ха кхы а йолаш ма йий, яхаш вагІар со-м, — аьле йист хул Марфан Сатуевич, хІаьта Хасан Омаровича тІатох:—Ай, из-м массаза даьр санна хьадича доалаш дола гІулакх ма дий, хувцаденна кхы фу хургдар цига-м.

ДІахо дола къамаьл кхы де ца дезилга а кхы керда хІама сайна укхаза ховргдоацилга а кхетадир аз. ТІеххьара хаттар дир — коммунистически субботника кийчо яра штаб мукъагІа вІашагІъеллайий оаш, аьнна. Из цхьа гІулакх кхоачашдаь хиларах жоп делар сона партбюро секретара. Штаб кхаь сагах латташ я. Цунна чувоагІа соца къамаьл даь шиъи фабрика керттера инженер Берсанов Аюб Ахмадовичи. ХІаьта мичаб-те фабрика хьалха латта болхлой, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей активисташ? Уж юкъе ца озаш, оарцагІ ца боахаш битаб.

Горсовета депутатаца, слесарий бригадираца Темиев Саламуца чудолх тхо обойни цехе. Массе миІинге чуйина болх беш боахк столяраш, обойщикаш, плотникаш, слесараш. ДІатІадолх тхо дикагІйолча обойщикий бригада кулгалхо Чуева Таисия Федоровна болх беш йолча моттиге. Шин даькъа ший бригада йийкъа а йийкъа, хІаранена хьалхашка хаьдда декхараш оттадаьд бригадира, ше а ягІац кулгаш вІашкадехка.

Шийга аз даьча хаттара жоп луш, Таисия Федоровнас сона дийцар а хьахьокхаш дар субботник дара укхаза лерттІа кийчо еш боацилга, из мероприяти формально чакхъяьккхача укхаза кхоачам хеташ болга. Ший бригадо цу дийнахьа фу дергда, мел ахча доаккхаргда, мел продукци арахецаргья, малагІа болхло фу деш хургва дувпа маган бар цунна, массазарча балха моттиге къахьегаш хургда тхо алар мара.

Р. АУШЕВ.

ВЕНГЕРСКИ КУЛЬТУРА ЦІЕЙ

СССР-аи ВНР-аи юкъера доттагІали массе оагІорахьара цхьана леладу гІуланхаши чІоагІдара даькъерча дикача гІулакха гІо дергда венгерски культура Деноша. Фашизмах Венгри мукъаяьккха 40 шу дизара хетадаь искусстваи вошалеи из цІей хургда ерригача союзни республикашка. Советски нах вІашагІкхетаргба йовзаш йолча творчески коллективашцеи солисташцеи, царна довзаргда керда фильмаш, музыкальни изобразительни искусства произведенеш.

Уж Деноu торжественно хьадийллар 2 апреле Москве, ССР Союза Пачхахьалкхен академически Доккхача театре. Укхаза гулбелар столица общественноста викалаш, культураи Іилмаи деятелаш, предприятешкара болхлой.

Сайрене бар новкъостий Г. В. Романов, П. Н. Демичев, М. В. Зимянин. Циггача яр ВНР культураи образовани министр Б. Кепеци керте латта делегаци, СССР-ера ВНР посол Ш. Райнаи.

Халкъа Венгре бахкийтарашка моаршал хоатташ къамаьл дир СССР культура министра заместитела Г. А. Иванова. Цо белгалдаьккхар, диццлургдоацача Сийлахьбоккхача Коталон деношка денз шин мехка къахьегамхоша оагІув оагІох а теха бІаьха никъ — доттагІал чІоагІдара, айхха цхьана политически, экономически, культурни гІулакхаш леладара никъ хьабена хилар. Цхьана леладу уж гІулакхаш вай халкъий овлангарча хьашташта ма хеттара да, цар гІо ду дунен халкъаштa юкъера социализма позициеш чІоагІъяра, прогрессеи машарен гІулакха гІо ду цар. Марксистско - ленински идеологи юкъара хиларах, социалистически интернационализма принципаш тІара лоарзагІа ца доалаш долхаш хиларах, КПСС-еи ВСРП-еи цхьоагІонах латт дохаргдоацача вай вошала чІоагІа лард.

Машарен социализмаи аьттонна керда творчески толамаш дахар ловш ловца баьккхар оратора Деной доакъошхошта.

Іимерза хиларахи дика хьоашал дарахи советски наха баркал а аьнна, Б. Кепеце белгалдаьккхар, социалистически культурана карагІдаьннараш 40 шу хьалха ший бІухой дуккха синош Іо а дехкаш венгерски лаьттан тІа кортамукъале ена, революционни эргалонаш яра таронаш хьайийлла турпала эскар долаш йолча Советски Союзе гойтар хІанзарча цІейна юкъе дакъа лоацараштa йоккха сийле хилар.

Къамаьл дечо дийцар социализмо дуккхача нахага дІакхоачаргйолаш яь къаман культура дегІаярах. КІоарга исторически овлаш долаш да дуккха шераш хьалхагІа денз хьадоагІаши тІехь-тІехьа чІоагІълуши дола советски венгерски культурана юкъера бувзамаш. Тха мастераш, аьлар цо, чІоагІа бехктокхам хетаи кийчбеннаб венгеро - советски бувзамаш массе оагІорахьара дегІаухаш хилара дола кхы цхьаькха тешал а хинна дІаоттаргдолча Деношта.

Цlей хьаделла сийлахьа бокъо елар Будапештски оперни театра балетни труппана. Советски сцена мастеращца дуккха шераш хьалхагІа денз хьадоагІача доттагІалца ювзаенна йола коллектив дуккхаза а хиннай СССР-е концерт луш. ХІанз боагІаш хьаьшаца енай классикийи хІанзарча авторийи музыкаца увттаю спектаклаш. Царна юкъе — вовзаш волча хореографа Л. Шереге оттаяь Ф. Хидаша «Кедр» яха балет. Зрителаша чІоагІа езаенна тІанийцар спектакль.

* * *

Цу дийнахьа В.И. Ленина цІерагІча СССР Пачхахьалкхен библиотеке хьайийллар «Венгри фашизмах мукъаяьккха 40 шу дузаш» яха книжно - иллюстративни выставка. Укхаза хьокха оттаяь я шин мехка арахийцача общественно - политически художественни литература ялх бІаь совгІа издани.

(ТАСС).

Торжественни собрани

Селхан кепайоазон Цlен актови зале хилар Венгри фашистех мукъаяьккха 40 шу дизара хетаяь йола г. Грозне къахьегамхой викалий торжественни собрани. Президиуме — вежарий мохк мукъабоаккхаш лоаттабаьча тІемашка дакъа лоацаш хиннараш, производства хьалха латтараш, партийни, советски, комсомольски балхахой.

Собрани хьайийллар КПСС Грозненски горкома секретара Л. П. Белоглазовас. Доклад йир Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета председатела заместитела А. И. Иванова. Цул тІехьа ІІа къамаьлаш дир Венгри фашистски гІаьрахоех мукъайоаккхаш дакъа лоацаш хиннача тІемен къахьегамен ветерана, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода болхлочо В. В. Лубенкос, «Красный молот» завода шоллагІча цеха слесара М. В. Висаитова.

Собране дакъа лоацаш хиннараша моаршал хоатта телеграмма яхьийтар г. Будапеште Венгеро-Советски доттагІала Общества цІерагІа.

Собрание балха юкъе дакъа лаьцар КПСС обкома секретара З. А. Яндиевас.

ДЕГ ТІАРА БАРКАЛ

Коммунистически парте, вай социалистически пачхахьалкхен массе а ханарча вахара керттера хьисап да къахьегама сага хьалтаро тоирa йоакхо елга. Вай мехка деригача халкъо къаьстта чІоагІа сий деши йоакхо еши ба Даймехка Сийлахь - боккхача тІема доакъошхой. Цунна дола керда тешал да 1941—1945 шерашкарча тІем тІа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизарца дувзаденна КПСС ЦК-и СССР Министрий Советои хІанз тІанийца соцамаш.

Даймехка тІема инвалидашта, берригача тІема доакъошхошта пенсеш лакхдеш, налогаш дІайоахаш, дуккха кхы гІойленаш еш да уж. Оаха дег тІара баркал оал вай партенеи правительстванеи.

ТІем тІа дакъа лоацаш хинна да со а са сесег а. Тхона шинпена а дикка пенсеш тІакхет. Цул совгІа коммунальни гІулакхаш дарах дІадала дезар дуккха кІезигагІа хургда. Из деррига а боккха лоахІам болаш да тха дезала бюджета.

Оаха Даймехка Сийлахьбоккхача тІема доакъошхоша меттел, берригача советски наха дег тІара къоабалдеш гІулакх да ма могга дукхагІа тІема ветераний йоакхо яр.

М. МАЛЬСАГОВ, тІема инвалид, городерча халкъа дружина штаба болхло.

* * *

Вай коммунистически парте а правительства а даим йоакхо ю тІема ветераний. Цунна цІаьккха а тешал деш да укх деношка КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советеи тІанийца соцамаш. ЧІоагІа баркал ала дог доагІа вай пачхахьалкхенна тІема хало, Іазап лайначa наьха иштта сий дарах а уж лархІарах а. Царех цаІ ва со се а.

40 шу хьалха денал а гойташ моастагІчоа духьала лаьттараштa лоархІаме да цар унахцІенош йоакхо яр, царна из чІоагІа эшаш я хІанз. Цу хьакъехьа дег чу бужаш ба дарбана йолча молхаех цар тела дезар нийсса ах лохдар.

ЦlагІа мах боацаш телефонаш оттаяр, коммунальни гІулакхаш дарах дала дезар а нийсса ах лохдар, цхьаболчарна пенсеш ІотІатохар, — уж деррига хІамаш деш да тІема ветеранашта карагІдаьнна доккха хІама кхетадеш а уж безаш а. Из боккхача лоархІаме а да, хІана аьлча, тахапарча тІехьено цу халача заман чухь баьхараша даьр дизза кхетадар къаьстта дика доландаь.

М. ХАЛУХАЕВ, тІема ветеран.

* * *

Боккъал дар аьлча, Даьхено цІаккха ший тернама кІалхара тхо ца доалийталга дагадехар укх деношка кепатеха арадаьнна КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцамаш Іодийшача. Цу хьакъехьа духхьал сайха аргдар аз массехк дош.

ТІема инвалид хиларах Грознерча Октябрьски райисполкомо доккха гІо дир сона цІеноu деш. ГІишлон материалаш хьожайир, ах маьхагІа укх деношка легковой машина а хьожаяьй сона.

Кастта 40 шу дуз Сийлахь - боккхача Даймехка тІем тІа Котало яьккха. Шовзткъа шу яхар кІезига ха яц, бакъда, тІемо яь човнаш хІанз а тІехьа лешаш я миллионаш барий. Сона шоза човнаш хилар тІем тІа. Хала мел йода дукхагІа саготду цар. ХІаьта а лорий тернамо, цар кІаьдача кулгашаша молхаел чІоагІагІа дарба ду тахан сона а со санна бараштa а.

Ди-бийса дІадодац сона дарба деча лора-терапевта Экажева Султана Раяс са хьал миштад хьажа телефон ца тохаш, тхацига ца йоагІаш.

Аз сай а, сай дезала цІенах а дег тІара баркал оал Коммунистически парте Центральни Комитета, Советски правительствана ца хаддаш тха йоакхо ярах. Цlаккха а ма гулба вайна, вай тІехьенашта тІема уизара ала.

А. ДОБРИЕВ, Сийлахь - боккхача Даймехка тІема инвалид.

«Союзспецгазремстрой» треста йолча ПМК Газдиев Мухьмад керте латта гIишлон участок дика йовзаш я Грознерча бахархошта.

ХIанз Калинина цIерагIча поселке цо хьалду 25 квартирах латта наха чубаха лаьрхIа цIа.

Йиллача ханал дикка хьалха из объект эксплуатаце дIаялла декхар тIайийцад коллективо. ХIаьта балхаш дIадоладенна дукха ха еце а хIанзле цхьоалагIа этаж хьалъеттай.

Къаьстта дика болх беш хиларца белгалъяьннай Л. Геворкина кулгалду комплексни бригада. Ше хьадер тIехдика, даккха гIалат доацаш ду бригадо.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) М. Газдиев, бригадир Л. Геворкян, участка толашагIа вола столяр Н. Поддубный де дезача балхий чертежашка хьожаш боахк.

И. ПЛИЕВА сурт.

Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дузаш

ТIехьено доккхал ду

РЕПОРТАЖ

Грозненски кооперативни техникуме нийсвеннар атта дIагIоргвац цигарча тIема сийлен музейга ца хьожаш. ПаргIатача цIагIа безам тIагIоргболча тайпара кийчъяь я Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа дакъа лаьцарех йола материалаш, цу ханара герз, салтийи эпсарийи дувхар, царна тийнна паччахьалкхен совгIаташ. Цар тамаш а доккхал а дайт.

Цхьанна хIаманца тарбе йиш яц тIем тIа хиннарий пхорчаш чакхдийнна гимнастеркаш, цIеша йоазув доадаь документаш бIаргадайча хула уйлаш. Къаьстта сакъердаме хеташ зийра аз музее даьхка бераш. Уж цкъарчоа йоккхийча топий пхорчашта, гранаташта, каскашта бIарахьажжача бисар. Цар бIаргаш доагаш дар шоашта гучох цецдаьша ДIа-юха а хьаже шоаш саго зувш дац аьнна хеташ царех кулгаш ца техача Iелац. Цул тIехьагIа кхыйолча экспонаташка хьажа а болалу уж.

Укхаза дукхача городашкара памятни медалаш, сувенираш, Мамаев курганера, Хатынера, кхыча сийлен моттигашкара лаьтта чудола кIопилгаш я. Из деррига хоза товш нийсдаь доставагIа латт. ХIаьта дукхагIйола стендаш, фотовитринаш хетаяь я тIом хьовш Грозне хиннача военно-пехотни училища (ГВПУ) курсанташта. Из иштта кийчъеш чIоагIа къахьийгад техникума преподавателий а студентий а коллективо. ХIаьта цу деша къаьстта йоакхо еш хьавоагIа техникума директор А. Б. Бисчеков, военрук Б. Г. Левенштейн, ГВПУ хинна курсант Г. А. Шаталов, дукхха кхыбола ветеранаш.

Массехк шу хьалха со цига волаш (из музей хьаяьй 1976 шера) техникуме доккхал деш дувцар Варшавски Договора пачхьалкхений доакъошхой ВIашагIтехача герзашцарча низий командующи Советски Союза Маршал Куликов Виктор Георгиевич вай мехка фашистски гIаьрахой чухьалхалехьа массехк ди хьалха из училища яьккхай, яхаш. Цунга каьхат а дахьийта хоам барга чIоагIа хьежаш бар уж. Иштта, цун сурт а, Сталинграде фашисташ эшабаь 40 шу дузаш ший хиннача новкъосташка-курсанташка цо дайта моаршал а тIакхийттад укх тIеххьарча хана, хIаьта иштта кхыйолча экспонаташца а шерагара шерага йIаьхегIа хулаш латт музей.

Алхха тIом дIаболабеннача хьалхарча кхаь дийнахьа училища курсантехи преподавателехи волча ялх бIаь гаргга волча саго заявленеш язъь хиннай шоаш фронте бахийтар дехаш.

Цу училища курсанташца дийза Сталинград хьоахаяр ца ховш нийсденна хIама дац. 1942 шера октябрь бетта цига деша баьгIача курсантех вIашагIтеха полк цу хана эггара лирагIча моттиге — Сталинграде дIаяхийта хиннай. ХIаьта училище фронт гарга гIортарца город Баку дIахьожальчул тIехьагIа цига керда курсанташ чу а ийца болх бе йолаеннай. ХIанз цох Азербайджански ССР Лакхехьарча Совета цIерагIара Бакински общевойсковой командни училище оал. 1939 шера денз 1945 шерага кхаччалца цу училище кийчбаь тIем тIа дIабахийтаб 10 эзар гаргга зIамагIбола командираш-эпсараш.

Училища дукхача курсантаца моастагIчунца лаьттача къизача къовсамс шоашкара саг цецвоанкха денал гойтад. 24-на Советски Союза Турпала цIераш еннай. Царех ба В. И. Даньков, А. А. Маликов, Ш. С. Абрамов, кхыбараш. ХIаьта из тIеххьарвар техникума коллективо шоай саг санна лоархIаши каст-каста укхаза хулаши ва. Из кхетаде хала дац музее дIачувоаллача долча цIен наIар тIа доккхача алапашца яздаь да «Грозненски военно-пехотни училища ветераний совет», аьнна. Цунна кулгалдеш ва Шатиель Сергеевич. ХIаьта деза денош долча хана укхаза даим баьхке хул цу совета юкъебоагIа С. Х. Зебиров, Е. Г. Вышеловский, П. Е. Селицкин, П. М. Попов, К. Е. Судаков, кхыбараш.

Цар хьинарца техникума аудиторешка дешархоща чакхйоах къонахчала урокаш. Уж хетаяь хул моастагIа эшавеш советски халкъо яьхача коталонашта. Иштта хиннай Москва, Сталинград, Ленинград, Курск, Украина, Белоруси, Прибалтика бахьан лаьттача сраженеех дувцаш яь декадаш.

Техникуме болх беш я «Поиск» яха группа. Цунна юххьанца кулгалдеш яр преподаватель Л. В. Вудалова, хIанз В. Г. Левин.

Цар хьинарца шоай хана училище а яьккха тIем тIа дакъа лоацаш хинна вай Грозне а кхычахьа а бахача ветеранех 150 совгIа саг хьалехав.

Дог тохадолийташ, тамаш йиташ я цар тIема ханарча кхелех дувца материалаш. Музее йолаш я ГВПУ ветерана Очередько Иван Алексеевича енна орденаши медалаши. «Кхозза валарах кIалхарваьннача» цо дийцар ше Харькова юхе чов а хинна госпитале пийсваларах. Из гIулакх деча даькъера из ваха-ваьнна моттиг ховш яц аьнна вайнарг а лаьрхIа каьхат дахьийта хиннад цIагIарчарга. ТIаккха Сталинграде волаш шийна карарча нахаца фашисташа Iалаьмате чIоагIа йоккхий топаш йийттача моттиге нийсвеннав. Цига вайбараш тIабахача ухкаш хиннаб малашб ха йиш йоацаш сел чIоагIа цIера алано боагабаь нах, царна юкъе хьакорадаьд Очередько хIамаш чуйоахка гали а. Шаькказа а цох лаьца бIил дола каьхат кхаьчад гаргарчарга. КхозлагIа цу тайпара хоам бахьийтаб царга Перепопски кургане авиабомба гарг кхийтта ер веннарг лаьрхIача. Бакъда, юха а дийна висав из лораша Iалаьмате халеи чоалханеи операци аьттув болаш чакхъялкхар бахьан долаш. ХIаьта инвалид хиннавале а дийна волаш цIавийрзар тIемахо. ХIанз Мамаев Курганерча тIема сийлен зале доалоча алапашца гранита тIа дIаязъяь латт цун тайпан цIи.

Е хьаэцаргва вай Бабюков Петр Тихонович. ТIем тIа шийна деннача совгIаташта юкъе эггара хьамсарагIа лоархI цо «За оборону Кавказа» яха медаль. Чехославаки мукъайоаккхаш Моравска Острава яхача города йисте немцаша чIоагIа минометаш еттача моттиге йолла чакхъювлаш хиннай из керте лаьтта автоматчикий группа. ЦаI вийнав, шоллагIчун хала чов хиннай, хIаьта Петр Тихоновича кхийтта гарг цун наькха тIарча цу медала тIа нийсъяларца ца леш висав из. Цу тайпара цецвоаха хIамаш кхы а дукха довза йиш я музее нийсвенначоа.

Цу дерригне чIоагIа гIо ду техникуме беча дешаракхетама балхаца цхьана нагирхоех бокъонца бола шоай Даьхен патриоташ-интернационалисташ хьалкхебара, доккхагIдолча ноахалий сийлен гIулакхашта, традицешта мутIахьа болаш, уж дегIадоаладе чIоагIа хьаштдолаш къонабараш хилийтара.

Шин ноахалий: ГВПУ ветеранийи Бакински командни училища хIанзарча курсантийи вIашагIкхетараш чакхдаьхад, ветераний ерригроссийски слет чакхъяьккхай, хIаьта кастлашха ергисоюзни яр е а лерхI. Дешархой кхоъ группа хиннай Грозненскии Бакинскии мехкдаьтта районий кхел къестаеш хиннача моттигашка: город Малгобеке, Эльхотовски наIарашка, кхычахьа. ТIехдика деша 30 кагирхо карарча шера турпала городе Москве вахийта хиннав. Хьалха ГВПУ чухиннача цIен тIа торжественни хьале мемориальни улг доллаpгдолаш да.

Коталон денна хетаяь конкурсаш, фотовитринаш, керда альбомаш, дукхха кхыйола материалаш кийчъеш ба дешара заведене.

— Тха техникумера эскаре гIулакх де ухача кагийча наха шоай декхар чIоагIа аьттув боалаш кхоачашду цига, — яхаш дувц цар военрука гварде подполковника Левенштейн Борис Григорьевича.— Тханцига дешача юкъа уж боккъонца кийчбала таро йолаш ба цу гIулакха. Болх беш я допризывникий университет. Цига къаьстта терко ю дешархошта ЦIеча Эскара турпала истори, тIема уставаш довзийтара, герз леладе а тоха а уж Iомабара. Цу гIулакха мел эшачунца кийчъяь кабинет я, йоккха къайла тир я.

— Дешархосх боккъонца бола патриоташ-интернационалисташ кхебара иштта пайда ийбу оаха КИД, общественни профессей университет, Ленински зачет, общественно - политически тематикагIа конкурсаш яр, практика чакхъяккхар санна а дукхача кхыча а балха формаехи методехи,— аьлар «РСФСР школа заслуженни хьехархочо», техникума директора Бисчеков Александр Батарбиевича.

Цу хьакъехьа цар бу болх беркате хилар хьахьокх вай республика а РСФСР а кулгалдеча органаша царна тийннача Сийлен грамоташа, тайп-тайпарча конкурсашка, яхьашка яьхача призови моттигаша. Уж совгIаташ хьалтеха доахк техникума фое пенаш тIа, хоза кийчъяь латт витринаш.

С. МАНСИГОВ.

Болхлочун уйлаш

ХЬУРМАТ ЦА ДИЧА...

«Чечингсельстрой» яхача треста чуйоагIача аьшкбетонни конструкцей завода ветеран се хиларах тарра тхоай теркама оаха кIалхардувлийтача гIулакхех лаьца дувца безам бар са тахан.

Къаьстта новкъа да завода болх ритмично дIа ца бохийташ дукъала нийслу кхоачамбоацараш, кIезиг-дукха кулгалхоша теркам тIабахийтача дIадаха йиш йолаш хилча хIаьта а.

МалагIаш да уж кхоачамбоацараш? Царех керттердар да цхьаккха тайпа къахьегача наха балха хьалаш ца хилар. Хьаэцаргъя вай хьу чакхйоаха тха цех. Гобаьккха чухьекхаш мух, шийла я цу чу. Цхьаккха тайпа йIоахъеш яц из. ТховнагIа чуух ладар, хIаьта кIалхе бетонни я. ЧIоагIа хало эзар оаха укх Iай, бийдал ца хиларах болх ца беш дукха лаьттар цех.

Ийс сагах латт аз кулгалду бригада. Берригаш а хIана бац аьнна шоай балхах кхеташ, массехк смежни говзал Iомаяь ба. Цудухьа моллагIча бахьанех саг балха ара ца воалаш висача цун когаметта дIаотта кийча ва бригадера массехк саг.

Тхона болх хьабе ма эшша бийдал йолча хана гаьнна планаш тIеххоачашъеш толамаш даха аьттув боал бригада. Бакъда, из иштта хилац массе хана. Духхьал укх шера кIезигагIа дале ши кIира даьккхад оаха хьабе болх боацаш.

Со массаза а техника дукха езаш хиннав. Дукха ха я аз крановщика, формовщика говзалаш караерзаяь, цудухьа болх бе хьу ца хилча со крана тIа вода къахьега, хIана аьлча, крановщикаш тха заводе массаза а эшеш хиннаб. Мегаргда, со-м крана тIа ваха а формовочни цехе ваха а цхьаннахьа гIоргва, тIаккха фу де деза бригадерча кагирхоша? Цар мича кхийнад плотника говзал мара кхы тайпа яр караерзае.

Бакъда, укх тIеххьарча хана завода кулгалхоша а цеха начальника а дехарца кхыча цехашка тайп-тайпара балхаш де ухийт бригадера нах хьу йоацаш тхо дисача хана. Из-м нийса деш да, хIана аьлча, хIама ца деш багIачул наха шоашта а ма дий из материальни оагIонгахьара пайданегIа. Кхыча балха тIа хьежабеча наха кхерамзлен техника бокъонаш ца телхаяра еш инструктажаш яц. ХIаьта цох даьнна «беркат» да дукха ха йоацаш тха бригадерча цхан сага ког кагбар. Из хургдацар ший ханнахьа цу новкъоста инструктаж яь яларе.

Тха цехерчул дикагIа лелаш дац арматурни, формовочни цехашкара гIулаккаш а. Цун бахьан да бийдал ца тоъаш хилар. ХIаьта наха кхоачам хилал болх хилийта безараш завода кулгалхой ма бий. Къахьегача наькха фу бехк ба? ДIадувца эхь долаш да укх шера хьалхарча шин бетта завода хьокхамаш. Товарни продукци арахецара план 64,5 проценти, нормативни цIена продукци ерахецилга 72,1 проценти мара яц. ХIаьта цу юкъа къахьегама овсарле лакхъяра задани 65,3 процент мара кхоачашъяьяц.

ХIанз санна мара болх дIа ца боде къахьегама овсарле а лакхлургъяц, е оаха лерхIар а кхоачашдулургдац. Пленаш кхоачаш ца яра цхьацца бахьанаш уттадеш бехказа бувла гIерт завода кулгалхой. Бакъда, моллагIча производстве санна тхо долча а я уйла тIаяхийтача пайда эца йиш йола шортта чура резерваш. Электроэнерги ца тоъаш хилар бахьан долаш болх юкъагIа бувлаш моттигаш нийсъелар заводе январеи феврален бетташка. Духхьал цу шин бетта мукъагIа кхаь сменагIа болх баьбаларе дикха лакхагIа хургдар хьокхамаш, цунга хьежжа къахьегама овсарле а.

Цхьаькха а да, йолаш йолча таронех пайда ца эшаш, оаха карара дувлийташ. Из да моллагIа продукци хьаеча хана юхеюсаш йола отходаш дIакхувсаш хилар. ХIаьта завода рационализатораша, инженерно-техническиболхлоша кIезига яь а уйла йича цу отходех пайда эца йиш йола моттигаш дукха я. Духхьал тха цехера хIаре дийнахьа массехк кубометр юхейиса ардакха йистош дIакхувсар хьалхагIа. ХIаьта хIанз уж йистош опалубка еча, лагIаш деча дIахийта йиш хул.

Тха бригаде дика къахьегаш, массехк смежни говзал караерзаяь, шоашта тIадилла хIама цIена кхоачашдеш бола нах ба С-Э. Кадиев, Р. Абубакаров, В. Михайлин, А. Хатуев, кхыбараш.

Тхона эшар хIама дац къахьегама хьалаш вIаштIехьдахари, тхо болх ца беш дагIаргдоацаш ма эшша бийдал хилийтари мара. Тхоай оагIонгахьара цIийдала ца дезаш болх бе кийча да тхо.

М. САAЕВ,
«Чечингсельстрой» треста Грозненски аьшкбетонни конструкцей завода плотникий бригадир.

Бригадни подряда—шерра никъ

ДИКАГIБАРАШ КЕРТЕ УВТТАБУ

Тха колхозе 1984 шера коллективни подрядагIа къахьегаш массехк бригада яр. Кхаш леладерашта юкъе дикагIа болх бир № 1 йолча бригада коллективо. 32 саг чуводаш яр из. Царех 27 механизатор вар, хIаьта вожаш — бригадир, учетчик, повар, механик.

Цу бригадана дIаеннаяр 21 трактор, электросварка ю агрегат, ялатеи доакъареи культураш чуэцаш йола техника. Тайп-тайпара культураш хьалкхейир 2857 гектар хулаш долча кхашка.

Бригадана тIачIоагIъяь культураш хьалкхеяра дIадахийта деза ахча белгал а доаккхаш, цо чуба беза хьувкъам хьахьокхаш йола заданеш елар. Цул тIехьагIа бригадо колхоза правленеца договор оттадир. Цхьабакъда, цун членашта коллективни подрядагIа хьахургдар дIадовзийташ, бухсоцаш цар эцаргдола алапи къоастадеш, кхы тIа де дезараш вIаштIехьдоахаш цIенхаштта болх бе бийзар тха. ХIана аьлча, цхьабола механизатораш цох тешаш бацар. Цу-Шу чакхдаьлча итогаш йир даьча балхий. Договор деча хана продукце единицах луча маьха расценкаш къаьст-къаьста, хьувкъамга хьежжа лаьрхIа хинна хиларах бухсоцаш хьахинначох еш йола расчет а из яле е кхыяле а йолча культурах баьннача хьувкъамга хьежжа яьй.

Цхьабакъда, Алханчуртски арене ялата лаьрхIа дIайийна 220 гектар хулаш йола хьажкIаш. Йокъал а этта, силоса мара пайдана йоацаш йоврах, ялат дакккара план кхоачашъе низ дIакхачанзар бригада коллективa. Цо хьалкхейир 679960 сома маьха продукци, планагIа хила йоагIар 719957 сома маьха йолаш. Из бахьан долаш лаьрхIачул кIезигагIа хилар хIара болхлочо яьккха продукци. Бухсоцаш хьахинначох бригадерча болхлошта 22290 сом кхаьчар, вешта аьлча, хьалха аванс лаьрхIа хIара деннача 1 сомах — 69 кепиг. Собрани а яь, болхлоша шоаш къоастайир хIаране къахьегаме дакъа лацара коэффициент.

ДIадахача шера дулха лаьрхIа хьайбаш кхоабаш йола кхо бригада яр коллективни подрядагIа къахьегаш. Къаьстта дика къахьийгад Атиев Махьмада кулгалдеш йолча пхе сагах латтачо 301 бежан кхаьбар цо альпийски даьгIенашка. Юкъера лаьрхIача хIара бежана дийнахьа 784 грамм дозал IотIадеттадалийтад Атиева бригадерча болхлоша, планагIа доагIар 500 грамм долаш. Бригадир ше а цуица болх беш бола Байдуев Iази, Басаев Гуки, Керимов Махьмад а йоккха балха опыт караерзаяь скотникаш ба. Дукха ха я цар колхозе хьаьнала къахьега.

Бухсоцаш хьахинначох лаьрхIа 5163 сом деннад бригада болхлошта, аванс лаьрхIа хьалха деннача хIара 1 сомах кхы тIа 2 сом 30 кепиги кхаьчад.

Бурчашвили Абубакареи Циташвили Тамазеи кулгалдеш йола хьайбаш леладу кхы ши бригада а хиннай коллективни хьисапе къахьегаш. Цхьабакъда, цар лерттIа доал даьдац альпийски даьгIенашка дорстаде дигача хьайбашта. Бурчашвиле кулгалдеча бригадерча болхлоша хIара бежана дийнахьа 347 грамм мара дозал IотIадеттадалийтадац, планагIа доагIар 500 грамм долаш. Кхы а кIезигагIа — 284 грамм мара дац Циташвиле бригадерча бараша IотIадеттадалийтар.

ХIана нийсденнад из гIулакх иштта? Халахете а колхоза правлене договор а даь доахан дIаденна болхлой, эггара хьалха цар бригадираш, балха опыт а йолаш, шоаех тийша дIаденнача хьайбашта лерттIа доал а дергдолаш нах хиннабац. Цох доккха зе а даьннад колхоза. Цу тайпара хIама кхы ца нийсдалийта уйла йолаш я колхоза правлени.

1984 шера жа леладеш йола колхоза ши бригада а яр коллективни подрядагIа къахьегаш. ХIаьта дика хьокхамаш даьхад Сулейманов Махьмада кулгалдеш йолча бригадерча жа Iуша. 1055 устагI ба цар лелабеш. ХIаране тIара 4,2 килограмм диткъа тха даьккхад, планагIа даккха доагIар 2,4 килограмм долаш. Хьалха аванс лаьрхIа нийцар доацаш юххера хьахинначох лаьрхIа кхы тIа 4421 сом алапи лаьрхIа ахча деннад Сулейманов бригадерча жа Iушта.

Иштта хьалхара ког баьккхаб боахаме кхаши хьайбаши леладеш болча болхлой къахьегам коллективни хьисапе вIаштIехьбаккхара. Цу хьалхарча опыто къаьгга хьахьекхад бригадашта керте латтараш шоай декхараш кхета а деш, тIадилла гIулакх дизза чакхдоаккхаргдолаш хила безилга. Цу гIулакха къаьстта боккха теркам тIабахийта а беза колхоза правлене. Бригадашта кулгалдеш хила беза йоккха балха опыт а йолаш, тешшаме къахьегаргдараш.

Укх шера коллективни подрядагIа къахьегаргдола кхаши хьайбаши леладергдола бригадаш вIашагIйохкаш латт колхозе.

Б. ЧЕРВИНСКАЯ,
Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхоза керттера экономист.

Республика районашка гIолла

МАШАРА ФОНДЕ ДIАХЬОЖАДЕРГДА

Трикотажни фабрика бархIлагIча конвейера коммунистически къахьегама бригада субботник долча дийнахьа къаьстта а хьинаре болх бе лаьрхIад. Бригада цу дийнахьа мел даьккха ахча дIахьожадергда Машара советски фонде.

Цул совгIа, «Щеча шоаттдеш» мехкараша къахьегаргда шоай бригада сий долча члена Советски Союза Турпала Космодемьянская Зояйна хьалхара а.

(«Ленина никъ»).

●

КЛУБЕ ХИННА САЙРЕ

ЦхьоалагIча мая цIерагIча клубе хилар «Дунен кхалнаха машара тIехьа къовсам лоаттабу» яха сайре. Цига хьийхабар МУТТ балха бола а 36-ча участке баха а кхалнах. Сайрен яр санна цIи йолаш яр № 9 йолча юкъерча школа пионерашен комсомольцашен кийчъяь литературно - музыкальни композици. Цу тайпара девиз йолаш яр клуба фойе кийчъяь хинна книжкай выставка а.

Сайрене къамаьл даьраша дийцар Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа Котало яккхара советски кхалнаха юкхедихьача даькъах, тахан царна карагIдувлача дикача гIулакхех, машара тIехьарча дунен халкъашта юкъерча болама цар доккха дакъа юкъехьош хиларах.

Сайре чакхйоалаш кхалнахьа сий а деш, хоза эзаш делар царна.

●

ЦОХ ХЬАХУЛ ТОЛАМ

Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара хетаяьча «Коталон 40 шу дизара — хьинарча къахьегама 40 кIира» яхача вахте этта хьавоагIача НохчГIалгIайчен заслуженни механизатора У. Богатырева 33-гIа кIира чакхдаьккхад ший план 145 процент кхоачаш а еш.

Болх дика бар, бехктокхам кхетабар, шийгара а новкъосташкара а доагтIар хьадехар— цох хьахул У. Богатырева толам.

(«Ленина байракх»).

●

КОЛБАСНИ ЦЕХ

Хьалха къаьна, готта хиннача «Путь к коммунизму» яхача колхоза колбасни цеха керда цIа деннад дукха ха йоацаш. Кердача моттиге долаш да мел эша хьалаш: дулх цхьалхадоаккха, оата, берхIала долла, кхыйола цехаш, колбасни изделешта термически обработка ю конвейерни никъ.

Кердача цIагIа дикка аттача баьннаб наьха болх; цунга хьежжа дикагIа я арахеца продукци а. Колбаса хьабара укхаза дулх кхухь юхе ядача районашкара а.

(«Къаьсгама байракх»).

Дукха ха йоацаш Батаева цIерагIа 25 квартира йола наха чубаха цIенош хьалде доладир «Грознефтехимремстрой» яхача треста чуйоагIача № 2 йолча ремонтно-гIишлон управлене гIишлонхоша. Лоацдача юкъа яьсса иллача моттиге пхезза вIаштIардаьча цIен гом хьалъоттабир цар.

Иштта сиха болх дIабодаш хилар бахьан да. Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа йоккха Котало яьккха 40 шу дузача денна гIишлонхоша пачхьалкхен

НАХА САТИЙСАР КХОАЧАШДУ

комиссега цIа дIадала лархIар, шоашкара деза совгIат а кийчдеш.

ХIанз ма хулла сихагIа цIа йистедаккха гIерташ чура балхаш кхоачашдеш ба гIишлонхой, наIараш, кораш дIаувттадеш, йIовхал хьатела сеть чуюллаш, пенаш хьоахаш ба уж. Чурча балхашта юкъе керттерчарех лоархI цар штукатурка яр, хIана аьлча, Iан замалахьа пенаш хьаха хала да шийла хиларца раствор дIатIа а ца эцаш. Бакъда, из декхар толаме къахьегарца дизза кхоачаш а деш, хьайоагIа А. А. Федюшкинас кулгаллу штукатурий-малярий бригада.

Иштта объекте хьинаре къахьегарца белгала ба каменщикаш Беляйкин Петр Николаевич, Пелиханова Любовь Васильевна, бетонщик Ивановский Николай Николаевич, плотник Халаев Мувса Сайдулаевич, слесарь Коваленко Анатолий Иванович.

ГIишлонхоша тIайийцача декхарашка хьежача юхейисар кIезига ха я, укх шера нийслагIча мае дIаяла еза из объект. ХIанз геттара лоархIам болаш да хIара къахьегама сахьатах бизза пайда а эцаш болх бар. Из дика кхетадеш бола гIишлонхой хьинар айдаь къахьегаш ба, кердача фусамашка хьежаш багIача наькха дегагIозале ца йоае гIерташ.

З. АЮБОВ.

ЛАР ЙОАЦАШ

Укх тIеххьарча шерашка дикка чIоагIъяьй хьайбай боахама материально - технически база. Дикача фух йолча бугIай семя хьа а кхухьаш, искусственни осеменени елга шерра юкъедоаладаро таро хулийт Iулашка дукхагIа шура луш дола доахан хилийта. Боккха теркам тIабахийтаб республика колхозийи совхозийи фермашка кхыча областашкареи краяшкареи ий а деш хьатIакхувлача племенной фух долча шинарех дукха шура луш дола доахан хьалхилийтара а.

Иштта цхьайтталагIча пятилетка диъ шера боахамаша ийца доаладаьд 30 эзар гаргга дикача фух дола бежан. Цу гIулакхо таро хилийтай шура йоаккхача хьайбай генетически потенциал дикка лакхъе. ХIанз республика дукхагIча боахамашка 60 процентал совгIа дараш цIенача фух дола доахан да. Итт-пхийтта шу хьалха 8—10 процент мара дацар цу тайпара дараш.

1985 — 1990 шерий селекционно - племенной балха перспективни планах лаьрхIад республика колхозашкеи совхозашкеи кхоаба цIеча фух долча доаханеи симментальски фух дараштеи голштино - фризски фух йолча бугIашца скрещивани яйта. ДIадахача шерашка караерзаяьча опыто хьа ма хьоккхара, кхы тIа Iул тоадара дIахо хьоргболаш ба цIеча фух долча доаханца англерски фух йолча бугIай цIий чудеттаргдола болх а.

Республика племенной хьайбай база шеръялларгеи чIоагIъялларгеи хьежжа кхыча областашкара дукхагIа тIакхувларгдолаш да дикача фух дола хьайбаш. Цу гIулакхо а вIаштIехьдоалийтаргда фермашка дукха шура луш дола доахан хилийтара программа сихагIа кхоачашъе.

Из чакхйоаккхача племенной доахан ийдеш, къаьнача корпусашта реконструкци а еш, керда яраши кхы тIа эшаш йола гIишлоши фермашка хьалъеш дукха рузкъа дIадахийта дезаргда. ЦхьайтталагIча пятилетка диъ шера цу гIулакха 24 миллион сом дIадахийтад вай республике. Цудухьа колхозий, совхозий кулгалхойи специалисташи зооветеринарни бокъоноша дIа ма деххара, племенной хьайбашта доал де дезалгах а уж къаьстта дика лораде доагIалгах а бола шоай бехктокхам кхетабеш хила беза. Дикача фух дола доахан — вай доцо фонд.

Из дина кхетаду Шалински района «Московский» совхозе. Ийца доаладаьча племенной шинарех дукха шура луш дола доахан хьалкхедаьд цига. ДIадахача шера хIара кхоабача Iаттагара 4206 килограмм шура яьккхай совхозе, бIаь Iатта тIехьа 90 Iаса хьалкхедаьд. Шоай низ кхоачар даьд директора М. Ильина, керттерча зоотехника Б. Герасимова, ветеринарни лора В. Крука дикача фух долча доахангара къайоаккха продукци дукхагIа хилийтара, царех бежан тIера ца далийтара. Ферме хьалкхедаьд шера пхи эзар а кхы дукхагIа а шура луш дола доахан.

Дикача фух дола хьайбаш шоай фермашка хилийтара йоагIаш йола йоакхо ю Грозненски района «Гикаловское» яхача боахаме, Наурски района «Красное знамя» яхача колхозе, «Атагинский», «Куларинский» совхозашка. Цу боахамашка юхаметтаоттаду племенной хьайбаш хилийтара дIадахийта ахча. Масала, «Атагинский» совхозе духхьал цхьан 1984 шера доахан дика кхабарах а доалдарах а хIара Iаттагара 500 килограмм шура дукхагIа яьккхай хьалха дIадахачунца нийсйича.

Племенной хьайбаш эффективно леладу Грозненски района 1 Мая цIерагIча колхозеи «Юбилейный» совхозеи, Наурски района «Победа» яхача совхозе, кхыча боахамашка.

Цуица цхьана цхьайолча колхозийи совхозийи кулгалхоша, зооветеринарни специалисташа лерттIа вIаштIехьдаьхадац племенной доахан леладелга. Йоакхо яьяц уж дика кхабара, ма доагтIара Iунал дара, зооветеринарни гIулакхаш чакхдахара.

Доахан во леладеш хиларца къаьстта белгалъяьннай Ачхой - Мартановски района «Лермонтовский» совхоз. Укх тIеххьарча пхе шера цига кхыча областашкара ийца доаладаьд 2800 дикача фух дола шинар. Иштта дукха уж хиларах совхоз таро йолаш яр шоай деттача доахан дерригача Iулашка племенной хьайбаш хилийта. ХIаьта 1984 шера планагIа хила безараш 1320 етт мара а бацар.

Цхьабакъда, совхоза кулгалхошеи специалисташеи из гIулакх чакхдаккханзар. Уж хьалкхедара зооветеринарни карантийни мероприятеш гIожа телхайир. Племенной шинарех дола Iулаш цхьан фермера вокх ферме хадданза дIачутийннад. Из бахьан долаш инфекционни лазараш а детталуш, хьайбаш цамогаш хиннад. Моттигаш нийсъялийтай лазар къоастадеш йола акташ а ца уттаеш, урсаш хьенхаш.

Тохкам бича гучадаьннад 1980 — 1983 шерашка племенной шинарех 1992 бежан тIерадаьннилга. Царех дулха лаьрхIа дIачуденнад 696 шинар, дайнеи урсаш хьийкхаи тIерадаьннад 1035, бруцеллез долаш йолча ферме дIаденнад 261 бежан.

Во кхабарахи лерттIа доал ца дарахи кхо шу даьлча а хила дезаш дола дегI ца дахьаш, зIамига дисад цхьадараш. Фу доахан хургда царех? Ла йиш йоацаш хIама да цу совхозе селла дукхача племенной шинарех бухсоцаш хьахиннар. 1985 шера 1 январь хьатIаотташ дерригаш а 1157 бежан мара дац цига, хила доагIарех — 88 процент.

ДIадахача шера доахан Iаьхара дитара а «рекорд» оттаяьй «Лермонтовский» совхозо. ХIара бIаь Iатта тIехьа 57 Iаса мара хьалкхедаьдац. ХIаьта хIара кхоабача Iаттагара яьккха шура а 1967 килограмм мара яц. Совхозо из яккхара план кхоачашъяьлц. Племенной хьайбаш дулха лаьрхIа дIачутеларах а цамогаш хилийтарах а боахама доккха зе хиннад.

Племенной хьайбаш леладеча зооветеринарни бокъонаш гIожа телхаеш хилар гучадаьннад Назрановски районе а. Цига программа тIайийцаяр кхыча областашкара ийца тIадоаладаьча дикача фух долча хьайбай чотагIа, 2—3 шера детташ дола доахан дукхагIа а хулийташ, шура алсамъяккха.

ДIадахача диъ шера из программа кхоачашъяра 10 миллион сом дIадахийтад цига. Хьалъяьй хьайбаш леладу корпусаш, доакъара цехаш, соцкультбыта объекташ. Ийцад 5500 племенной фух дола шинар. Цхьабакъда, уж лорадара терко ца ярах царех 900 совгIа бежан дIадаьннад дулха лаьрхIа дIачуденна, денна, урс хьекха.

Фермашка хьежача гучадаьннад геттара дукха дикача фух дола доахан бруцеллези туберкулези яха лазараш деттаденна хилар. Бахьан цаI мара дац — боахамий зоотехнически ветеринарни службаша шоай декхар тесса дитар. Царгара доагIар хьа а дехаш, уж боккха мах болаш дола хьайбаш лерттIа кхабара, доал дара, кхы тIа эшараш хилийтара йоакхо е декхарийла бар кулгалхой. Из цар даьдац.

Иштта «40 лет Октября» яхача совхозе гIожа телхаяьй хьайбаш леладара учет, фермашка дIа-юха тийннад доахан, цар ковнаш антисанитарни хьалаш долаш хиннад, хиннаяц дизбаръераш. Цу дерригне боахама доккха зе даьд.

Кхыча областашкара тIадоаладаьча племенной шинарех а шоай фермашка хьахиннарех а дукха шура луш дола доахан хьалкхедара, уж тIа-тIа алсамдахара хаданза йоакхо еш хила беза боахамий кулгалхойи специалисташи. Уж декхарийла ба зооветеринарни бокъонаша дIа ма деххара деррига балхаш вIаштIехьдаха.

Фермашкара деррига доахан дикача фух хилийтар— хьайбаш леладерий сийлен декхар.

Г. ПЕТРОСОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР юртбоахама министерства отдела начальник.

ТАХАН ВЕНГЕРСКИ ХАЛКЪА КОРТАМУКЪАЛЕН ДИ

Шовзткъа шу дIадахад дунен шоллагIча тIем тIа эггара дукхагIа зуламаш хиннача, фашизмаца лаьттача къовсаме керттера хало ший яIан тIа лайнача Советски Эскаро союзнически державай бIушца цхьана Котало яьккхача денз. Советски тIемахоша, советски халкъа къонгаша вай Даьхе мукъаяьккхай гитлеровски оккупантий Iазапах. Венгре исторе чухьа керда этап дIайолаеннай, кхычарех тийша хIама доацаш а хинна дIаэттай вай паччахьалкхе. Венгерски халкъа вIаштIехьдаьннад шийга кхаьчача паргIатонах пайда эца, помещикийи капиталистийи Iаьдал тIера Iо а кхесса, керда общественни строй хьалъе доладеннад из.

ВСРП XIII съезда хетадаьча Венгерски социалистически болхлой парте Центральни Комитета тезисаш тIара.

ВОШАЛ ЧIОАГIЛУ

40 шу хьалха, 1945 шера 4 апреле, сийлахьча Советски Эскаро Венгри мукъаяьккхай фашистски гIаьрахоехи хортистски наймитехи. Венгерски къахьегамхой таро хиннай шоай халкъа Iаьдал оттаде а социалистически общество хьалъе болабала а. Цу хана денз СССР-ан Венгерски халкъа Республиканен юкъе хьахиннад чIоагIача доттагIала бувзамаш, хIаьта уж шерагара шерага чIоагIлуш, дегIаухаш хьа а доагIа.

Советски Союза гIо-новкъостал а деш, ВНР къахьегамхоша Венгерски социалистически болхлой парте кулгалца дегIаахара наькъа тIа 40 шера хIанзарча ханара промышленность, юрта боахам, Iилма, культура дегIаккхувлача даьха толамаш доккхий да. ВНР СЭВ-а член я, дунен халкъашта юкъе машар чIоагIбара тIехьа леррагIа къовсам лоаттабу тIема кхерама духьала.

Вай шин мехка барти цхьоагIон чIоагIъеча лоархIаме оагIо а хинна дIаэттал 35 шу хьалха тIаийца СССР-ан ВНР-ан юкъерча доттагIала, дIа-юха гIулакхаш леладара, гIо дара хьакъехьара Договор. Карарча хана шин паччахьалкхенна юкъе чIоагIденна дIаэттад политически, Iилман-технически, социально-экономически, культурни даькъе леладу гIулакхаш. Социалистически экономически интеграце доазонашка цхьана хьаю хIанзарча ханара вычислительни техника, керда машинаш, оборудовани.

Вай халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдеча лоархIаме моттиг дIалоац советско-венгерски доттагIала общества (ОСВД), цу тайпарча Венгрерча общества. Советско-венгерски доттагIала Общества хьинаре болх бу социализм хьалъяра опыта пропаганда еш, советско-венгерски бувзамаш дIахо а кIоаргдеш. Дикка лакхбеннаб ОСВД лоархIам вай мехкарча республикаштен областаштен ВНР областашта, къаьсттача промышленни а юрта боахама а предприятей, учрежденей, Iилма-тохкама институтий, лакхарча а юкъарча а дешара заведеней коллективашта юкъера доттагIала бувзамаш дегIаккхувлара даькъе.

ХIанз, ВНР барайтта областах хIараяр вошал долаш я вай мехкарча республикаца е областаца. Эггара чIоагIагIа дола бувзамаш хоттаденнад шин мехка столицашта Москованен Будапештан юкъе.

1971 шера моттигашкарча партийни органий оагIонгахьара дикача доттагIала бувзамаш хоттаденнад Нохч-ГIалгIай АССР-ен Венгрерча Комаромски областерчен къахьегамхошта юкъе. Цу шера октябрь бетта хьайир советско-венгерски доттагIала Общества Нохч-ГIалгIай отделени.

Шерагара шерага дукхагIа хул общества тха отделене коллективни членаш, Комаромски областерча предприятешцара цар бувзамаш коаргагIа чулоацам болаш хул. ОСВД отделене коллективни членаш я республика йоккхагIйола заводаш — «Красный молот»; СССР 50 шу дизара цIерагIа йола химзавод, А. Шерипова цIерагIа йола мехкдаьтта чакхдоаха Грозненски завод, «Электроприбор», «Мединструмент» яха Гудермесски завод; «Терек» мебельнохьу чакхйоаха Грозненски объединени, трикотажни фабрика, Грозненский почтамт, Гудермесски вагонни депо, кхы дукха яраш.

Общества коллективни членаша шоай предприятей къахьегамхошта довзийт венгерски халкъа истори, культура, социалистически общество хьалъеча Венгерски социалистически болхлой парте XII съезда решенеш вахаре кхоачашъеча цо даьха толамаш, дIа-юха ух делегацеш, боахама а культура а дикагIйола опыт йовзийт.

Пайдане болх бу СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзавода ОСВД совета. Заводе чакхдоах Комаромски областера яьхкача делегацешцара вIашагIкхетараш, Венгерски доттагIий болча яха хиннай химзавода делегаци. Цу хана дикагIа довз доттагIий вахар, царна карагIдувлараш. Иштта СССР а ВНР а деза цIейш долча хана телеграммаш ухийт, дIа-юха письмош язду.

Белггалара болх чакхбоах шоай коллективашка ОСВД юххьанцарча организацеша. Царех я «Красный молот» завода яр (председатель В. Лобанов), «СевКавНИПИнефта» яр (председатель В. Майдебор), «Старогрознефть» НГДУ (председатель В. Бабуков), М. Д. Миллионщикова цIерагIча мехкдаьтта института (председатель Е. Одинцова) яраш. Масала, венгерски цIейш долча хана «Красный молот» завода цехашка, отделашка чакхйоах доттагIал долча мехках, цун вахарах йола беседаш. «СевКавНИПИнефте» ю советскии венгерскии халкъий доттагIала а экономика, культура даькъе дIа-юха леладеча гIулакхий а исторех йола лекцеш, радиопередачаш, гойт плакаташ, кийчъю стендаш. ЧIоаггIа теркам тIаэззар Венгри фашистех мукъайоаккхаш дакъа лаьцача механически мастерской мастера И. Лобкова, вокккхагIволча Iилман болхлочун Е. Зайцева дагалоацамаша, Iилман-технически даькъе гIулакхаш дIа-юха леладара тIагIолла Венгре ваха хиннача комитета председателa, профессора В. Майдебора дийцараша.

Института радиопередачашка каст-каста ек венгерски музыка. «СевКавНИПИнефта» хьинаре дакъа лоац венгерски халкъа цIейна хетаьча республикански торжественни собранешка. ХIанз, Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара накъа а болхаш, чакхъяьккха лаьрхIад беседай цикл. Из хетаьь хургъя Советски Эскаро Венгри мукъаяьккхара а СССР-ан ВНР-ан юкъерча доттагIала а.

Грознерча мехкдаьтта институте чакхъяьккхай «Йовзий хьона Венгри?» яха викторина.

ОСВД правленена венгеро-советски доттагIала Общества тел венгерски книжкаш, фотоматериалаш, журналаш, плакаташ. Уж материалаш правлене дIаекъ Общества коллективни члений коллективашка дIайовзийтара.

Дукха ха йоацаш хилар ВСРП XIII съезд. ВIаллашко а яц цун решенеш кхоачашъяра хьинаре къахьегача ВНР къахьегамхоша мехка экономика а культура а дегIайоалаеча керда толамаш доахаргхиларах.

Венгерски доттагIий сийрда цIей даькъала а дувцаш, дIахо йодача хана цар йоккхий коталонаш яхар ловш ба Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой.

Х. ИБРАГИМОВ,
ОСВД Нохч-ГIалгIай отделене правлене председатель, профессор.

Цифраши факташи

* * *

Дерригача дунен тIа бахача нахах 0,25 процент Венгре бах, цу цхьан ханна дунен производствера цун дакъа тахан 0,5 процент хул. Фашизмах Советски Эскаро мукъабаьккха мохк лоацаца исторически ханашка дукха продукт луш бола юрта боахам а болаш йола индустриальни социалистически паччахьалкхе а хинна дIаэттаб.

* * *

Фашистски клико Венгри юкъейихьа тIом чакхбаьнначул тIехьагIа пархинг яьнне еха уллер из: 40 процент къаман рузкъа дайнадар цун, хIамаш хьаихоллача средствай доккхагIдола дакъа хIалакдаьдар, 10 процент гаргга нах боабаьбар, 1945 шера юхаметтаоттабе болабаь хинна Венгре боахам 1949 шерре а ше тIом хьале хиннача боараме юхадIаоттабир.

* * *

Республика къаман доход 1950 шераца нийсйича пхезза йоккхагIа хиннай тахан, цу даькъе промышленностагара хьатIаэнер нйссазза совгIа дукхагIа хиннай. Хьевеш йола ерригa продукци промышленносте болх беча цхьан сага лаьрхIача 4,8-зза дукхагIа хиннай.

* * *

Тахан дунен тIа эггара хьалхарча ялхнена юкъейода Венгри бахача наьха хIара сага сих лоархIаш автобусаш, накаливане лампаш хьеярга, глинозем, бокситаш яхарга диллача. 1950 шераца нийсйича мехка йоакка электроэнерги 13-зза дукхагIа хиннай, металлургически промышленносто ялхаза совгIа дукхагIа арахец продукци, химически — 36-зза, горнодобывающичо — 3,5-зза, гIишлон материалий индустре — 8,5-зза, яйгачеи кхачени промышленносто — 6,5-зза дукхагIа.

* * *

Юрта боахам интенсивно дегIаухаш хилар бахьан долаш (хIаьта цу гIулакхага Iалаьмате дукха капаложенеш дIаяхийта йийзар) дукхача хьохамашта эггара хьалхарча позицешка кхаьчай Венгри. Масала: бахача наьха хIара сага сих лоархIаш фуаш гулдарга, ялати дулхи даккхарга диллача дунен ялх паччахьалкхенна юкъе я из. 1950 шера денз юрта боамгара йоакка еррига продукци 2,2-зза дукхагIа хиннай, кхы а боккхагIча боараме интенсификаци хиннай производствана оахача лаьттай цхьан гектара лоархIаш.

* * *

Алхха цхьан 1984 шера ВНР-е 3,5 процент совгIа лакхъеннай къахьегама овсарле. Электроэнерги шозза хIана яккхац аьнна дукхагIа йоакх, болх бе йолаялийтай Пакшски атомни электростанце блок. Юртбоахама продукци кхо процент дукхагIа йоакх. ДIадахача шера эггара дукхагIа гулдир ялат; кIин юкъера хьувкъам хIара гектара тIа 54 центнер хилар, хьажкIаш — 59 центнер. Дулх ши процент дукхагIа доакх.

УнахцIено лорарая сеть шеръяри эргаяьккха тоаярн, бахача наха медицински новкъостал дикагIа дар — карарча пятилетке республика социальни политика хьалхарча декхарех цаI.

Будапештерча скори помоща службана керда здани еннай дукха ха йоацаш. Цун мукъагIа ба лакха квалификаци йолаш бола лораш, хIанзарчун тайпара оборудовани саггота йийхача метте хьашт долча минута яха кийча йола машинаши.

МТИ—ТАСС сурт.

Татабанья — Комаромски обаста центр.

СОЦИАЛИЗМА НАЬКЪАГIА

Шовзткъа шу хьалхара фотосурташи документаши дада сона хьалхашка истола тIа. Царех хIаранеца дувзаденна да Iалаьмате дIаьха истори. Цхьан сурта тIа даь йоазув да: «1945 шера Iа чакхдоала ха, Венгре цхьа дакъа мукъадаьккхал. Столица яккхар духьа беш тIом ба». ШоллагIчу тIа: «1945 шера, 4 апрель». Фашизмах мохк мукъабаьккха шовзткъа шу дуза ха гаргакхоачаш дуккха хIамаш юха а дагаух са мехкахошта.

Тха столица Будапешт Советски Эскаро мукъаяьккхар 1945 шера 13 феврале. Будапешта эггара хьалхара комендант хиннав инарал-майор И. Т. Замерцев. Йохаяь хинна город тоъал доккхача даькъе из оарцагIвалар бахьан долаш дукха ха ялале юхаметтаоттае вIаштIехьдаьлар. Советски комендатуро бувзам вIаштIехьбоахар, бахача наха продовольствеца новкъостал дора, города юхаметтаоттаяра балхаш де ухийтар салтий. КъайлагIа хIама доацаш, бесаме, дикача дагара саг вар инарал.

Цун гIулакхаш 1945 шера ЦхьоалагIча мая хиннача демонстрацега хьежжа лархIа мегаргдолаш дар. Нагахьа санна города вахар кхаь беттал кIезигагIча хана лертIадаьнна хиннадецаре, вIалла къамаьл а хургдацар цига дакъа лоацаш бIаь эзар саг хургхиларах. Халахете а, город мукъаяьккха 40 шу дизар дездеча денга кхачалца ваха кхел хиннаяц цун, Иван Терентьевич Замерцев 1981 шера кхалхав. Баркал оалаш болча Будапеште бахача наха цIаккха а вицволийтаргвац из, цун цIи тиллай цар городерча цхьан майдах.

Советски тIемахоша кортамукъаленца цхьана енай тхона исторически перспектива: тха вIаштIехьдаьннад Сийлахь-боккхача Октябра хьисапе 1919-ча шера Советски Венгерски Республику хьалъе йолаяь, эксплуатацех мукъайола керда общество дIахо хьалъе.

Кердача вахара лардаш халача хьалашка йохкаш яр. ТIемо лоадама хIама юхе ца дуташ хIалакбаьбар мохк, цхьабакъда, тха халкъ цхьаь дисанзар. Новкъостала баьхкар советски нах.

Исторически вIаштIехьъяьнна хьайоагIа отношенеш дегIайоалаяра даькъе керда бокккхо гIа баккхар хилар СССР-ан ВНР-енен юкъерча доттагIала, цхьана гIулакхаш леладара, вIашн новкъостал дара хьакъехьа даьча Договора 1948 шера кулгаш яздарах. Вай бувзамаш дIадахача итташ шерашка дикка шерденнад. ТIехь-тIехьа айхагIа хулаш доагIа вIаши Экономически новкъостал дара Совета Варшавски Договореи доазонел чухьа дага а дувлаш цхьана чакхдоах гIулакхаш. Венгре арахьарча торговлена юкъе керттера моттиг дIалоац СЭВ-а членаш долча мехкаша. СССР-ан ВНР-енен юкъера товарооборот тха мехка ерригача экспортахи импортахи 30 процент хул. СССР-рера доагIа тхона промышленноста хиланза яргйоацача технически средствай, энерге, бийдала доккхагIдола дакъа. «Дружба» яха мехкдаьтта провод, «Братство» «Союз» яха газопроводаш, Пакше хьалъяь атомни электростанци, алюминиеви бийдал цхьана чакхъяхара хьакъехьа даь договор, Советски Союза наькъашкара «Икарусаш», Iилманен техниканен карагIдаьннарех вIаши пайда ийбар — цу дерригача хIамаша чIоаггIа тешал ду вай цхьана леладу гIулакхаш беркате дегIаухаш хилара.

ХIанз венгерски экономика интенсивно дегIаахар Iилма-технически прогресса темпаш сихъяларца айхха дувзаденна да, къаьстта а электроника, атомни энергетика санна долча халкъа боахама доакъошка. Уж декхараш кхоачашдеча доккха дакъа лоац цхьана Iилма-технически гIулакхаш леладара хьакъехьа вай мехкашта юкъе даьча договоро. Цо чулоац фундаментальни, теоретически санна, иштта прикладной а Iилмаш, вешта аьлча, цар практически гIулакх ду шин мехка халкъа боахама дерригача доакъошта.

Венгри мукъаяьккха шовзткъа шу дизар дездеш бIубенна ях оаха, СССР — тха кхолламий гIулакхашка тешаме ког-гIортолга, машарен кхерамзлени тешам.

Тахан дунен халкъашта юкъерча чоалханеча хьалашка Венгри санна болча зIамигача мехка вахара лоархIам болаш я тха низаш дебадеш йола СССР-цара вежарий барт-цхьоагIо.

Тхо Советски Союзаца оагIув болаш хьа а ихад, дIахо а ухаргда. Вай вIашагIа дувз марксизма-ленинизма теори цаI хиларо, лерхIараши декхараши цхьатарра хиларо, машара гIулакха тIехьа хиларо.

Тахан а, гитлеровски фашизм эша а яь яьккхача Коталон 40 шу дузача денна гаргакхаьчача хана, вай декхарийла да боабаьча нахахи даьннача зуламехи йола уйла даим дег чу лоаттае, из котало яккхарга дIадахар диц ца далийта, кердача тIема кхерам юхатохар духьа кхы а хьинаргIен чIоагIагIен къовсам лоаттабе. Сийлахь доккхача советски халкъаца цхьана леладу гIулакхаш шердари кIоаргдари тхона тешаме гаранти я социализман коммунизман наькъагIа дIахьалхашнахьа ахара.

Ференц ДЭАК,
венгерски публицист.
Будапешт.

(АПН).

Цифраши факташи

Доккха да республико дунен экспорте лоаца дакъа — из дукха совгIа-эшашагIа доацаш 60 процент доккхагIа да дунен производства объемерча цун даькъал. 1950 шераца нийсйича ВНР арахьара торгови оборот 27-зза йоккхагIа хиннай. Дукха совгIа-эшашагIа йоацаш иззал йоккхагIа хиннай экспорти кIеззига дукхагIа импорти. Дунен рынкана 20 процент экспортни автобусаш тел Венгре тахан. 1984 шера импорта дукхал ше хьалхагIа хиннача боараме йисай, хIаьта экспорта боарам дикка лакхбеннаб цул хьалхагIа дIадахача шера хьокхамел. Из бахьан долаш йоккхагIа хиннай ВНР арахьарча торговле юкъара баланс.

* * *

Венгре арахьарча экономически бувзамашка керттера дакъа лоац вежарашха йолча паччахьалкхенашца, эггара хьалха СССР-ца леладеча бувзамаша. Цхьана гIулакхаш леладеш хилар бахьан долаш хьа а даь, толаме дегIаух ВНР промышленноста керттера доакъош — приборостроени, радиотехника, электроника, электротехника, транспортни машиностроени, кхыдараш. Венгре хьинаре дакъа лаца а лаьцад, хIанз а лоац СЭВ-а членаш долча мехкий йоккхагIйола интеграционни объекташ хьалъеча: «Союз» яха газопровод юллача, Усть-Илимски целлюлозно-каьхати Киембаевски асбестовии комбинаташ хьалъеча, фосфор йоалла бийдал йоакка ферросплаваши продукце кхыдола тайпаши хьаду мощностащ шеръеча.

* * *

Дуккхача оагIонашкахьарча а шин оагIорахьарча а кепаре ВНР-ас хьинаре дакъа лоац СЭВ-а членаш долча мехкий «Интерметалл», «Интерэлектро», «Интератомэнерго», «Интертекстильмаш», «Агромаш», «Интрансмаш», «Халдекс» яхача а кхыча а дунен халкъашта юкъерча боахама организацей балхаца. [АПН].

• Вай-интернационалисташ

БОКЪОНЦА ДОЛА ДОТТАГIАЛ

Малгобекски района Кердача-Редантерча № 5 йолча юкъерча школа дешархошта интернациональни кхетам балара беча классал арахьарча балха тайп-тайпарча формашта юкъе къаьстта моттиг дIалоац «Вошал» яхача интернациональни доттагIала клубо. КИДа девиз «Вай ленински доттагIала тешаме да, вай ленински доттагIалца чIоагIа да» яхаш я.

Клуба балха формах керттера а цуига гIолла доттагIал тоссаш а йола форма я вIаши каьхаташ язделга. Бераша шоай письмошка клуба балхах, школа вахарах дийца ца Iеш, республике, районе, юрта хиннача событех лаьце дувц. Масала, вай мехка 30 совгIча городеи кхыча нах бахача моттигашкеи дIаяхийтай оаха Нохч-ГIалгIайченех, тIемеи къахьегамеи турпалех, Советий Iаьдал даьлчахьа вай республике хинна хувцамаш дувцаш йола материалаш.

Оаха тхоай доттагIашта кхухьийт открыткаш, значокаш, газетийи журналийи вырезкаш, фотографеш, пластинкаш, Нохч-ГIалгIайчен йоазонхой книжкаш. Тха чIоагIа безам ба тхоай доттагIашта республикера тIемеи къахьегамеи турпалаш, вайнаьха къаман искусство, Нохч-ГIалгIайчен лаьттан хозал йовзийта.

КхувшйоагIача тIехьенна кхетам балара боккха лоархIам болаш яр гаьнарча Анадыре Советий Iаьдал доаккхаш вийнача ревкома хьалхарча членех цхьаннех Мальсагов Якъубах дувцаш материал яйтар, дехаш оаха дIахьийтача каьхата жоп луш, гIалгIачун Добриев Мухьмада йиIий йоIа — Чукотски краеведчески музея директора Отке Наталья Павловнас тхона яйта маьхера материал. Цунца дар Наталья Павловнас Чукотски лаьтта керда вахар дулаш дакъа лаьцача М. Добриевх лаьца кидовцашка дайта каьхат, Я. Мальсагови М. Добриеви тIа а волаш 1918 шера даьккха фотографи, «Магаданская правда» яхача газета тIа Я. Мальсагов вувцаш араяьнна статья. Дешархошка ухача цу тайпарча материалашен письмошен чIоагIа дог гIоздоакх, — шоай хьинарах хьахиннача боккхий а байташ дешархой а клуба кулгалхой а. Дешархоша кхетаду доккхачен эшаш долчен гIулакха доакъашхой шоаш болга.

Республикера, городашкара, доазол арахьарча мехкашкара гойтара материалаш гулъяра кертерча способех цаI я каьхаташ дIа-юха язделга.

Оаха мел гулъеш йола материал клуба цIагIа я. Школе лоархIаме хеташ хIама да из материал демаша йиза а ца улаеш, балха тIа цох пайда ийбелга.

Къулбаседа-ХIирийчен Пригородни районерча. КБАССР Терски районерча доттагIаша совгIата тийннача книжкаех пайда ийбу классни сахьаташка, вежарашха йолча хIирийчеи Черсий-Балкхаройчени гIолла заочни экскурсии чакхйоахача, стендаш кийчдеча. Цу гIулакхо берий круговор шеръю, хIама довза гIерташ йола оамал дегIайоалаю, къамий истори, культура, быт йовзийт.

«ДоттагIал» яхача почта доакъашхой декхар да доттагIий общественни къамани цIейшца даькъала а бувцаш, открыткаш телеграммаш кхахьийта, значокаш, открыткаш, маркаш, книжкаш дайта, яхаш дола цар декхараш кхоачашдар.

КИД-а совето цхьаькха шийлоархаIме декхар лоархI дешархошта политически кхетам лулга. Вай машарерча хана дахе а, шин система, шин идеологе къовсам лаьтIбеннилга дац из...

Дешархой политически дешаех кхетабара боккха лоархIам болаш я лекторски группа. Цун доакъашхоша тайп-тайпара хоамаш ду. «СССР халкъий доттагIал», «Цхьа барт болча дезале — сийлахьча гIуланхашка», «ЙохаргйоаIца цхьоагIо», «Дунен тIа машари доттагIали хилийтара тIехьа КПСС-о лоаттабу къовсам», «Бераш та машар эш» яхача темагIа беседаш ю. Укхаза пайда ийбу бераша шоаш гулдеш долча газетехи журналехи.

КИДа совето шерра пайда ийбу радиои телевиденеи передачех. Эггара дикагIйола статьяши передачаши коллективо къестаю.

Къоначa интернационалисташта йоккха а дика а тема я В. И. Ленина вахар довзийташ яр. Ленин хиннача моттигашка заочно никъ бу: «Тхона Ленин вовза а вовз, веза а вез», «В. И. Ленин — Нохч-ГIалгIайчене» яхача беседаша вай Даьхен истори довза гIо даь ца Iеш, революционни болама истори довза гIо ду. Оформительски секце членаша КИД-а цIа цахаддаш хьалдуз кердача стендашцен доттагIашкара хьаухача маьхерча материалашцеи.

Гаьнарча шерашка хинначун доакъашхой дагалувцамашкара истори довзийтарал пайданагIа фу хургда дешархошта интернациональни патриотически кхетам луча. Цудухьа вIаштIехьдаьхадар Даьхе лораьяраща Б. И. Аксаговца, А. Г. Одринскаяйца, московски поэтаца М. В. Владимовца хинна вIашагIкхетараш. ТIехьара шиъ МагIалбик лораеш хиннав. Берий дегашка йовргйоаца лар йитар цу вIашагIкхетараша.

Дешархоша тиша аьшк гулду, къахьегама десанташка дакъа лоац. «Алханчуртский» совхоза шоашта могаш дола гIо а деш, хIаьта Машара фонде дIакхухьийт къаьстта дола ахча.

КИД-а традици а хинна дIаэттад хIара шера Къоначa Турпала — антифашиста Дийнахьа форумаш, «Сона дуне гу» яха сурт дикагIа диллара конкурсаш, тIема-патриотически, интернациональни иллей хьажараш-конкурсаш чакхйоахилга.

Школа хьехархоша — интернациональни балха организатораша бераштa дIабовзийт тIом хьоабе гIертача агрессораша машара тIатувса кхерам, тайп-тайпарча халкъаша, эггара хьалха советски халкъо а гойташ, тIема халача шерашка гойта денали майрали.

КИД-овцаша дIа-юха кхахьийтача каьхаташа доттагIал дийзар Къулбаседа-ХIирийчени Черсий-Балкхаройчени шоай ханарча берашца. Из доттагIал чIоагIдир цар хулача вIашагIкхетараша. Тха дешархошта книжкашкеи газеташкеи гIолла а доацаш, дийнача наха хьадувцаш хайра Къулбаседа ХIирийчен памятникехи исторически моттигехи лаьца.

Шоай доттагIий болча МагIалбике баьхка цкъа хинна Iийнабац Октябрьски школа дешархой а, № 4 йолча школа-интерната музее хиннаб, города денаьлера дIадахар дайзад.

Уж санна вIашагIкхетараш хиннад вежарашха йолча Черсий-Балкхаройченца а. ВIашагIкхетараш хилалехьа чакхдоах оаха вежарашха йолча республикашта хетадаь кIираш.

Из болх чакхбоаккхача берашта дуккхадар хайра Советий Iаьдал доаккхача вай къамаша цхьана лоаттабаьча къовсамах, вай республикашта юкъерча доттагIалах, Б. Калмыковх, А. Кешоковх, К. Кулиевх, иштта кхы дуккхача сийлахьча гIулакхех.

«Цхьан дезале — сийлахьча лерхIарашка» яха доттагIала 1-гIа фестиваль чалхъяьлар Новоредантски школе «Ленински доттагIалца чIоагIа да вай» яхача девизагIа. Цига бар лакхехьа йийцача республикашкара а МагIалбика школашкара а дешархой, вай йоазонхой. Вежарашха йолча республикай къамий меттала декар иллеш.

Ший берригача доакъашхошта ма дарра дола цIей а хинна дIаэттар из фестиваль.

Иштта хьахилар хIара шера уж санна дола вIашагIкхетараш чакхдахара традици, 1983-шера — СОАССР Октябрьски школе, 1984 шера КБАССР Нижне-Курпски школе. Дукха ха йоацаш тхо долча хилар аргIанара фестиваль-вIашагIкхетар.

М. ЦЕЧОЕВ,
Кердача-Редантерча № 5 йолча школа «Вошал» яхача КИД-а кулгалхо.

• Оаха яздаьчун лерагIа

«ДОГ МА ЭККХИЙТА»

Укх шера 5-ча феврале «Сердало» тIа кепатехар «Дог ма эккхийта» яхаш корта а болаш, Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза № 1 йолча шурий ферма доярка М. Рыбалкос редакце дайта письмо. Цу тIа дувцар Райпо болхлоша хьайбаш леладерий хьашташ кхоачашдара деш хIама доацилгах.

Цу хьакъехьа редакцега жоп дайтад КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара Б. Чагаева. Цо хоам бу: **«Сердало» тIа араяьнна «Дог ма эккхийта» яха статья йийцай хьайбай фермашта гIулакх деш йолча автотикай заведующецца цхьана Сунженски Райпо правлене. Редакце кепатехача доярка письмо тIа дийцар бакъхиннад. Автотика водитель нов. Урусбиев чIоагIа бехктоккхаме эзар Райпо правлене. Материала тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара кхы тIа де мел дезар даьд. Белгалъяьй наха лоаттаде дезача товарий шерра ассортимент, дIадоладаьд хьайбаш леладераша тела заявкаш, автотикаш фермашка миштта хьаух дIаяздеш дола журнал. Автотикай балха хадданза тIахьожам лоаттабу Райпо торгови отделой КПСС райкомой».**

Советски бIухоша Будапешт мукъаяьккхача хана

БIаь дийнахьа лаьттача лирача тIем тIа хIалакйир Будапеште гонна юкъеберзабаь хиннача фашистски бIун йоккха группировка.

СУРТА ТIА: советски тIемахой — фашистех мукъаяьккхача (1945 шу) Пештерча Мартинелли яхача майдан тIа.

МТИ—ТАСС сурт.

Художник Хь. Ахриев ваь 90 шу дузаш

СА ХИННА НОВКЪОСТ

Ахриев Хьажбикар вайзав сона 20-гIа шераш декъаденначул тIехьагIа. Тхо вIашагIкхийтар цу хана городе Владикавказе хиннача гIалгIай халкъа культурни Iилмани вахара центр йолча ГIалгIай краеведчески музее. Краеведене музейна а Iилма-тохкама института а керте латтар эггара хьалхара гIалгIай Iилманхо Мальсагов Заурбик. Из вар къона поэташи йоазонхойи чуболлаш хинна литературни общество вIашагIъеллар а.

Тхо дерригаш а кIезигдар, хIаьта оаха дерриге оахош мел деш хиннар цхьана дора. Iилман статьяш, повесташ, стихаш, экспозицеш, картинаш дувца — тхо дерригаш гуллора, коллективно къестадора балха дикалах дола дешаш. Лоацца аьлча, культура дерригача дешаша цхьатарра тIаувзар тха теркам. Тхо дукхагIа дараш кагий нах дар, хIаьта кIеззигача бокхагIа болча поввкъосташтеи профессионалаштеи юкъе вар художник Ахриев Хьажбикар а, оаха лоацца оалаш хиннача тайпара, Хьажи.

Лакхера художественни образовани яр Хьаже. Из вар эггара хьалхара гIалгIай художники скульптори. Из дика йовзаш вар гIалгIай фольклор, халкъа поэзи. Повзар лоаман ГIалгIайче, гIалай пенаш тIара хьалхарча наьха изобразительни творчество, из хулар цу хахарча еррига Iилман экспедицешта юкъе дакъа лоацаш царна никъ хьехаши. Цу экспедицейнца лелаш яь къоалама а акварела а эскизаш тIайолаш дукха альбомаш дар цун.

ДIахо йодача хана цу суртий кIийлен тIа хьадаьдар Хьаже шоай уж тайпара хиларга а колоритага а диллача цецвоаккхаш дола картинаш. Цар тIа критика йора вахара хьалхарча ханарча уклада. Музее дIаоттадаь долаш, цар дилла чIоаггIа шоашта тIаувзар хьежачар теркам. Ший картина тIа дехкадар цо Фуртовга яхача юртеи гIалгIай халкъа турпал Ахриев ГIапур ваьча цIени сурташ. Царна тIадаь йоазув дар: «Лоамара эггара хьалхара сельсовет».

Геттара йоккха талант йолаш саг вар Ахриев Хьажи. Лакхе цIераш яьхараш санна, наьха теркам тIаувзаш дар Къулбаседа Кавказ деникинцаша дIалаьцача хана 1919 шера комиссараш ГIалгIай лоамашка гIолла Гуржий мехка дIабахарах дола картина. Царга а хьежаш, дукхха бIаьшеренаш хьалхара, шераш дIаухар аьнна башха хувцалуш ца хинна, лоаман наьха быт йовза йиш йолаш селла хоза дийхкан цар тIара цIагIа лелаю хIамаш шоаш хила ма еззара йолаши дар гIалгIай вахарах йола бытови сценаш хьахьувкхаш хинна картинаш.

Цу картинашта юкъе дар: «Зикристаш», «Верзавар», «БIаьстан берката цIей деззеча дийнахьа Маьтлоам тIа ду ламаз». Хетаргахьа, 130х90 сантиметр хургдолаш доккха акварель дар тIехьагIа цIи яьккхар. Цу тIа хиннача ахархоштеи мехкараштеи тIадийха барзкъаш, тIемахошта тIадийхакъаьнача ханара дувхараш дувца хала долаш шоай тайпара дар. Музее уха нах цецбоахаш дар уж.

Наха чIоаггIа хьашт долаш а эшаш а бола цхьаькха болх а бар Хьаже беш. ГIалгIай краеведене музей хьаеллача хана дагадехар нах чубахаш хинна гIалгIай гIалий чу мел хулаш хинна хIама чу а лоацаш йола экспонаташ кийчъе. Из гIулакх шийна дIатIанийцар Хьаже. Цо хьайир зала чу гIалий интерьер, цу чу оттайир бокъонца цу хана лелаяь мебели кхыйола цIагIа лелаю хIамаши, цо оттадир цIагIа цхьацца гIулакх деш баьхкача маIача сагеи кхалсагеи гIовнаш. Цо беш хинна тха теркам тIаозаш хинна болх зувш хинна хIама дар, ше кийчъяьча а басарца тоаьча а наьха сурторча хIамай каркасех цо «малхарча кашара» ена бокъонца йола маIача сагеи кхалсагеи кортой титеш йохкар. Цуппа йовзаш цхьа расчеташ яр, хIана аьлча цо оалар титена тIабулла басара тIоа хьай хьаштдолча тайпара сома билла йиш яц. Из деррига ду хьаддача боарамагIа. Из ишта дар е дацар аьнна, бокъонца чIоагIде йиш йолаш вац со, амма цIагIа чу хинна гIалгIай маIа саги кхалсаги-м шеко а йоацаш гIалгIай бар. Музее цу мIiнго къаьстта тIаувзар цига ихача наьха теркам. Цхьабараш, кхыметтел къамаьл де гIерташ а хулар цу адамий сибатерча мундашца. Селла тара яр уж наха.

1931 шера хилар Къулбаседа Кавказерча халкъий искусствай Хьалхара Олимпиада. ЧIоаггIа хьинаре дакъа лаьцар цунна юкъе Хьаже. Из хьожаваьвар гIалгIай коллективай керттерча художникалла. Цо вIашагIъеллар Ростове ГIалгIайчен самодеятельни художникий картинай выставка. Цо оттайир Олимпиаде гIалгIай студенчески коллективо ловзадаьча Мальсаговгlар Оарцхози Дошлакъази яздаьча «Перелом» яхаш хиннача пьеса декорацейи костюмийи эскизаш. Хьалхара преми цу спектакла елар.

Амма, Ахриев Хьажбикар эггара чIоагIагIа дог латташ а кайолаш а хинна хIама скульптура яр. Юхедисача цун скульптурни балхех цона бовзаш алхха цаI ба — город Орджоникидзерча каццa тIа дIагIа парте ГIалгIай обкома секретарь хиннача Черноглаза мраморни барельефни портрет. Ала дезаш да, Хьажий хобби йолаш хинна хилар. Цо гулъеш хиннай къаьнача бильярдий пиллан тIехка шараш. Царех 8 миллиметр сома йола пластинаш а йоахаш, цар тIа догамаш дехкар. Царех дукхагIа яраш классически стилахча кхалнаьха кортой барельефаш яр. Полировка а еш, медальоний хьисапе доттагIаштеи бовзаш-безаш болча нахаи совгIата тиннай цо уж.

Самукъа саг вар Хьажи, бегашта тIера вар, халкъа вахарах дола сакъердаме историеш дувца ховра, кхыча саго моллагIа хIама дувцаш хилча, цунга ладувгIа а ховра.

Из вовзаш хиннарий уйлашка халкъаца, цун искусстваца, лоамашца ювзаенна я художника образ. ХIаьта шиий край чIоаггIа езаш хиннача нохч-гIалгIай интеллигента кIоарггача уйлаех йизза хинна образ дилла а хургъя вайца.

Идрис БАЗОРКИН.

ЕРРИГСОЮЗНИ ХЬАЖАР

Вай республике болх дIаболабаьб хургйолча КПСС XXVII съезда хетадаь «Саг къахьегамца сий долаш ва» яхача девизагIа дIахьош долча гойтара агитацеи политически плакатеи ерригсоюзни хьажаре дакъа лацара. НГIАССР культура министерствас, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо, издательствай, полиграфеи книжни торговлеи гIулакхашта йолча управлене, республика художникий союзо цхьана баьча соцамагIа из болх чакхбоаккхаш хургба шин аргIагIа: апрель - май бетташка лохерча звеньяшка — предприятешка, боахамашка, организацешка гойтара агитаци мишта вIаштIехьъяьккхай хьожаргда, июнь бетта цун шоллагIа йола аргIа тIаэттача республика районашка городашка цу хьакъехьа даьр тохкаргда, гойтара агитацеи политически плакатеи толашагIйолча образеций выставкаш чакхйоахаргья, город Москве ноябрь бетта хургйолча Ерригсоюзни выставке дакъа лацийтара царех дикагIъяраш могаергья.

Хьажар чакхдоаккхача хана къаьстта йоакхо е еза предприятеш, дешара заведенеш, микрорайоний общественни центраш, майдаш, улицаш, бIарчча районаши городаши кийчъяра санна бригадаш, цехаш, фермаш, кхашкара станаш, общежитеш, агитпункташ, ленински цIалгаш, цIе уголокаш вIаштIехьъяхара а. Иштта терко е йоагIа цIейщца ювзаенна шественни демонстрацеши, профессиональни цIейш, халкъа сакъердамаш хоза товш кийчдаь хилийтара.

Гойтара агитацин политически плакати вай ханарча декхараша дIа ма дехкара хилийтара динза даргдоацар да экономикеи культуреи дегIайоалаеча вайна карагIдаьннар, Коталон денна а парте XXVII съезда а даха ма доаггIара накъадахара хьалхашка латта хаьдда социальнии кхетам балареи декхараш къаьгга хьахьокхаш хулга. Из Iалашдеш хила еза кийчъю политически плакаташ, транспаранташ, стендаш, къахьегамен тIема сийлени галереяш, тематически панноаш, выставкаш, фотовитринаш, кепатеха листовкаш, кхыдараш.

Цу гIулакха тIаеста болх дIаболабаьб республике. ВIашагIъеллай Нохч - ГIалгIай АССР культура министра заместитель Ф. И. Цолоева керте латта республикански оргкомитет. Цунна юкъебахаб партийни, профсоюзни, комсомольски органий, общественни организацей, творчески союзий викалаш. Иштта хьаьй жюри а. Цу тайпара оргкомитеташ хьаергйолаш я укх деношка республика районашка а. Балха планаш а хьажар чакхдаккхара положенеш а оттаяьй.

Гойтара агитаци кIоарга а вIаштIехьъяккхар духьа цу балха шерра общественность юкъеэза ца Iеш, профессиональни а кхыбола а художникаш, декоративно - оформительски искусства говзанчаш, Iилманхой оарцагIбаха безаргба.

Вай республикански хьажаре котбаьннарашта лургъя вымпелаш, сийлен грамоташ, дипломаш, маьхера совгIаташ, хIаьта Ерригсоюзни выставке белгалбаьннарашта — СССР ВДНХ дипломаши медалаши.

С. ШАБИЕВ.

Керда книжкаш

«МАЛХБУЗЕНГАХЬА КХО БIАЬ МЕТР»

ХьатIакхоачаш латт советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара юбилей. Цу доккхача цIейна хетадаь массехк книжка арахийцад Нохч - ГIалгIай книжни издательствас. Царна юкъе я Владимов Михаила «Малхбузенгахьа кхо бIаь метр» яха повесть. Фу дувцаш да Владимова из книжка? Цу тIа авторо вайна бовзийт МагIалбик бахьан лаьтта тIом.

Цу юбилейна хетадаь арадаьнна а арадоалаш а да книжкаш: Советски Союза Турпалех йола «Нохч-ГIалгIайчен дошо седкъий» яха очеркаш, Ошаев Халида вай мехкахоех - снайперах Советски Союза Турпалах А. Идрисовх, летчик А. Имадаевх, кхычарех дола дувцараш а очеркаш а юкъайоагIаш дола «ЧIоагIал», М. Сафронова «Кавказа лоамий кIийленашка» яха Къулбаседа Кавказ лораеш лаьттача тIемах дувцаш йола документальни повесть, МагIалбике лаьттача тIемах шоашта дагадоагIачох лаьца дувцаш ветеранаша язъяьча очеркех латта «Пути-дороги», кхыдараш.

«ЗАКОНО МА ЯХХАРА»

Иштта цIи тиллай ше яздаьча книжках Нохч - ГIалгIай АССР юстице министра Албастов Идриса Абуевича. Масалаш а кхувлаш авторо дувц законаш телхадар мел доккха социально кхераме а, уж хар а лорадар а мел боккха мах болаш а хIама да.

А. БЕК.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Братислава мукъаяьккха шовзткъа шу даьннад

ЭГГАРА КЪОНАГIА ЙОЛА ЕВРОПЕЙСКИ СТОЛИЦА

Ладислав МАРТИНАК,
Чехословаке Коммунистически парте ЦК член, Братислава приматор.

1945 шера апрель бетта советски бIу Братиславе чубаьлча бIаргаяйнар яр тишъль йохаль город. Хано ерзаяй тIемо яь човнаш, амма дицдаьдац тхона тхоаш мукъадаьхарашта баркал яха дезаш хилар. Цар цIераш тийннай улицаштеи майдаштеи. Славин яхача лоам тIа советски тIемахой сийна доккха памятник оттадаьд баркал яхаш болча Братиславе бахача наха.

1969 шера цхьоалагIча январе лела доладелар тха мехка федеративни устройствах дола закон. Братиславага кхаьчар Словацки Социалистически Республика столица статус. Цу тайппара, европайски столицай дезала юкъе эггара зIамагIъяр хилар Дунай тIарча городах.

ТIеххьарча шерашка дукха хIама ца эшшаш кхоаза тIакхийттаб Братиславе баха нах, 410 эзар саг вах цига хIанз, 15 шерал совгIа хаьннача нахах башха совгIаэшашагIа боацаш 45 процент ба юкъера е лакхера образовани йола нах. Дукха хIама ца эшаш 60 процент ба бахача нахах 40 шерага кхачанза бараш. Из да тха городера дукхагIа бола дезалаш керда хьахинна ба яхилга. Цулухьа наха чубаха моттигаш, школе даха ха йоацача берий учреждении, бытовой гIулакхаш дара предприятеш хьалъяр — оаха толамца кхоачашдеча эггара лоархIамегIча декхарех цаI. Кхо шу хьалха дIаделар кердача фусамашка баха ховшаш болча наха тIом сецачул тIехьагIарча шерашка хьалъьяча бIаь эзарагIча квартира дIоагIаш. ХIаьта хIанз белгалдаккха кийчлуш да тхо Петржалка яхача кердача районе хьаьяча бIаь эзарагIча квартире ваха ховргвар малав. Дунай аьттехьарча йиста тIарча цу йоккхача массива тIа нах чубахаргболча моттигашца хьалъю, масала, «Инхеба» оалаш йола выставкашта йола комплекс, Лакхерча экономически школа керда корпусаш, культура учреждениеш.

ДегIайоагIаш латтача Петржалка керда декхараш увттаду города транспорта хьалхашка. Кхоачам болаш да хIанз эггара цун болх сихбеннача сахьаташка общественни транспорто Дунаел дехьа а сехьа а боаха нах барайтта эзар сагага кхоачаш ба аьлча. Цунца дувзденна дагадехад сиха леларгйола трамвай йилла. Цун хьалхара така дилла доладаьд 1983 шера. Советски специалистий гIоица оттаьча проектах города централни даькъа тIа метро хьисапе лаьтта кIал гIолла гIоргья сиха лела трамвай, хIаьта города йистошкарча районашка лаьтта тIагIолла гIоргья. Трасса «Петржалка — центр» яха участок болх бе йолалургья 1987 шера.

Словаке йоккха промышленни центр я Братислава, республика промышленни производства 13 процент лу цо. Химически индустри городе къаьстта дегIасна хилар бахьан долаш, къестаде дезаш хул тхо гонахьара го лорабарца дувзаденна дола дукха дешаш. Цудухьа лаьрхIа да химически промышленноста структура Iалам бIехдеш йоаца производство сов а йоаккхаш хувца. «Словнафт» яхача эггара йоккхагIа йолча комбинате мехкдаьтта дизза чакхдоахаргдола хIама дергда (цу гIулакха уйла еш ба хIанз тха Iилманхой), къаеннача оборудоване метта эггара хIанзарча ханаръяр оттаергья. Цул совгIа, «Словнафте» а, хIаьта иштта Вракунен Петржалкен гарггарча хана болх бе долалургда хийи фои цIенду керда гIирсаш. Химе удельни дозал Братислава экономике хьалха ше ма хиллара лакха хургдале а, оаха лаьрхIа да машиностроении электротехникеи иштта ма хулла чехка дегIайоалае.

ТIом сецачул тIехьагIарча шовзткъа шера берригача мехка лоархIаме культурни центр а хинна дIаэттай Словаке столица. Укхаза хьалъьый йоккха телевизионни комплекс, «Колибо» яхача киностуде фильмаша дуккхача мехкаша дакъа лоацаш йолча дунен халкъашта юкъерча фестивалашка совгIаташ доах, деррига дуненна йовзаш я Словацки къаман театра илланчай говзал, хIара денна эзараш бола туристаш ух словацки къаман галареи Дунай тIарча города кхыча муасяшкеи. Дунен халкъашта юкъера фестивалаш, выставкаш, ярмаркаш еш йола моттиг хиннай цунах хIанз. Царца лархIа езаш я, масала, «Братиславские музыкальные торжества» оалаш йола традиционни дунен халкъашта юкъера музыкальни фестиваль, «Дуная совгIат» яха бераштеи къоначарнеи йолча телепрограммашка хьажар, «Братиславская Лира» яха популярни илле дунен халкъашта юкъера конкурс.

Братиславе баха нах машара, доттагIала, халкъаша вIаши гIулакхаш леладара тIехьахилар хьагойт вошал тессача городашцара контакташ дегIаухаш а чIоагIлуш а латташ хиларо. Дуккхача хана денз дика латт, масала, тхонеи Киеванеи юкъера гIулакхаш. Украина столице хан-ханнахьа хул Братислава деноши, традиционни Киева деноши долаш оаха тIайбу советски доттагIий. Шерлуш латт социалистически Словаке столица вошал тIехьара бувзамаш Русе яхача болгарски городаца, югославски Лублянаца, фински Туркуца, польски Краковца, Перуджа яхача итальянски городаца.

(ОРБИС — АПН).

Братислава.

✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ

Нек дар

Диъ дийнахьа «Садко» яхача бассейне хилар кагирхой республикански хьалхарча спортивни ловзараштa юкъейоагIа нек дарах йола яхьаш. Царна юкъе дакъа лаьцар спортивни общественнай ведомствайи викалаша. Командашта юкъе толаш а хулаш хьалхара моттиг яьккхар просвещене министерства коллективо. ШоллагIеи кхоалагIеи моттигаш «Спартак», «Труд» яхача ДСО спортсменашка кхаьчар.

Теркам тIаззар къаьсткъаьсттача спортсменашта юкъе хиннача къовсамаша. Масала, 100, 200, 400 метр дистанце тIа, ший лоIаме нек деш хьалха ера № 22 йолча школа дешархо Рассудишко Ольга.

Ши бIаьи йиъ бIаьи метр дIоахал нек комплексни хьисапе дича толаш хилар № 41 йолча школа дешархо Проскурина Наташа.

СССР кагирхой вIашагIтехача команда члено, № 41 йолча школа бархIлагIча класса дешархочо, спорта мастера Шейко Игора котолонаш яьхар 200 метр комплексни хьисапеи 100 метр брассеи нек деш. Иштта хьалхара моттигаш яьхараштa юкъе я просвещене министерства командера Ерохина Наташа. Брассе 100, 200 метр ший лоIаме 800 метр нек деча толаш хилар из.

Т. СОКОЛОВА.

ЛИТОВСКИ ССР. Эцараша къаьстта чIоагIа хоатташ йолча продукце 110 тайпа — ингале пхьегIаш, керамически вазаш, тайп-тайпара сувенирни хIамаш — арахеп пятилетка чакхйоалача шера «Еся» яхача Каунасски художественни керамика экспериментальни заводо. Предприяте ах гаргга йола продукци паччахьалкхен дикала Знак яларца белгалъяьккха я.

СУРТА ТIА: «Римтис» яха ингалех яь керда кофейни сервиз гойт завода техника Ю. Лескаускене.

К. ЮРЯЛЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Республика экранаш тIа

«ХЬАМСАРВАР, ВЕЗАВАР, ДУКХАВЕЗАР, ЦАI МАРА ВОАЦАР»

Асанова Динарай фильмаш массаза а хьажа безам болаш а, хьежачул тIехьагIа дег чу тайп-тайпара йола йоккхий уйлаш чуйоассаеш а хул: ювца, дата лаца, хьаллаьца вахара новкъа дIаяхьа мегаргйола уйлаш йолаш. Цун массадола фильм хетадаь да кагирхой тема — таханарча кагирхошта, царна дагадоаллачоа, йоккхагIа йолча ноахаленца цар болча бувзамашта.

Iалаьмате поэтически цIи я ший кердача фильмах Д. Асановас тиллар а — «Хьамсарвар, везавар, дукхавезар, цаI мара воацар».

Укх тIеххьарча хана арадаьнна фильмаш дагалаьцача, хала да кагирхоех лаьца ювцаш йола проблемаш цул кIоаргагIа йоашхаш дар харжа а къоастаде а.

Дукха да цу тIа дувцачох, вай дегашка чIоагIа Iаткъашдар. Цига дувц вайна массанена дагадоаллар — цхьаболча вай кагирхоех йоалла курал, сонтал, нравственни къорал.

Фильма къонача турпало ший вахаре керттера лоархIар — безам. Цунах лаьца дувц Аннас, дага а доацаш цIаьхха шийх кхийттача цхьан сагага. Из ший безам бахьан фуннагIа де кийча я из — дан-нанеи дIа а тесса, цIагIара яда,. оапаш бувца, кхыча наьха бер додадаь шийна везаш вола зIамсаг караверзаве. Иштта цIаьхха шийх кхийттача цу сагага, деррига ший гIулакх дита а дите, из бер додадаь лела ше, милицех кIалхаръяккхийта а «шийна хьамсара а ше санна кхывоацар а» волча дIайигийта гIерташ хувз из. Из зIамсаг бахьан ше леладер фуд ца ховш, зулам де а кийча йола саг я Анна.

Вайна дагадоацача дукхача хIамаех лаьца дувца а дувц, гуча а доанкх картина сюжето, керттерча турпалий диалого.

Вахаре хийла хоз вайна цар дувцача къамаьлий аргументаш а контраргументаш а.

Цу зIамсага а йоIа а ролаш ловзаеш ба Асановас хьалхагIа оттадаьча «Бераш» яхача кинокартине дакъа лоацаш хинна Приемыхов Валерий, Аннай роль ловзаю къонача актриса Машная Ольгас.

Сценарий язъяьр ва цу фильме керттера роль ловзаеш вола Приемыхов Валерий. Укхаза дакъа лоацаш ба актераш Ульфсак Лембит, Умарова Лора, Лавров Николай.

В. КОВАЛЕВА.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 АПРЕЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Къоначар кхоллам».
9.35 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
9.10 — Мультфильмаш: «Динозаврик», «Паччахьи бийдолги», «ВIалла унзара а дац».
10.40 — «Стамбуле уха экспресс». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери.
11.35 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Пятилетка — хIаране гIулакх». Документальни фильмаш: «Кхозза яздаь портрет».
15.35 — «Шахматни школа». «КIай ладья».
16.05 — «Кердадараш».
16.10 — «...Ялхайтта шу даьнем бокхагIеи».
16.55 — «Музыкера «Калевала». Петрозаводскера передача.
17.35 — «Фу даьд хьа воIа». Документальни фильм.
17.55 — «Массанешта йола стадион».
18.15 — Миллионни ленински университет. «Социалистически экономикана кулгалдар». Телехьежачар наьхаташта жопаш телаш ба СССР АН член-корреспондент П. Г. Буничи СССР Госплана отдела начальника заместитель О. М. Юни.
18.35 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Пети васкет даьдар Россега» яхача телевизионни документальни фильма премьера. Цхьан эггара хьалхарчарех волча авиаконструкторахи летчикахи С. В. Гризодубовх.
20.10 — Венгре телевидене программа.
21.00 — «Ха».
21.35 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Вай уж наькъаш дицдалийта йиш яц...». Поэзи. А. Яшин.
21.55 — «Театральни мемуараш». СССР халкъа артисташа А. Степановем М. Прудкинеи СССР халкъа артистнах А. Тарасовайх.
22.50 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Цхьан пациента бIаргашца». Iилма - довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — А. А. Фадеев. «Къона гварди». 7-гIа класс.
9.05, 13.25 — Испански мотт.
10.05 — «Школьникашта — маькхах». 2-гIа передача. «Фийгагара канага кхаччалца».
10.35 — М. А. Шолохов. Вахареи кхолламеи оагIонаш.
11.35 — «Дезали школеи». Телевизионни журнал.
12.05 — И. В. Гете. «Фауст». Трагедецара сценаш.
13.00 — Хьа ленински библиотека. В. И. Ленин. «Мишта вIаштIехьъяккха еза яхь?».
13.55 — «ВIаштIехь ца яьнна отпуск». Субтитраш дола художественни фильм.
15.10 — «Кердадараш».
17.50 — Фашизмах Венгри мукъаяккхара 40 шу дизарга. «Матэ Залка». Телевизионни фильм.
19.00 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
19.20 — «Лакха продуктивность бахьан» (нохчий меттала).
19.45 — «Нийсархо» (нохчий меттала).
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.25 — Сийлахь - боккхача Даймехка тIема ветеранашта хетадаь.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Стамбуле уха экспресс» яха йиъ» серех долча телевизионни художественни фильма премьера. 9-гIа сери.
22.35 — «Кердадараш».

5 АПРЕЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Буратино выставка».
9.05 — «Иллех диза да дог». «Мугурел» яхача халхарен иллен халкъа ансамбла концерт. Кишиневера передача.
9.35 — Советски Союза Турпалца, вице - адмиралаца Г. И. Щедринаца школьникаш вIашагIкхетар.
10.20 — Илли оал СССР халкъа артиста В. Климова (чIондарг). Филм-концерт.
10.45 — «Стамбуле уха экспресс». Йиъ сери йола телевизионни художественни фильм. 3-гIа сери.
11.45 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Саги Iалами», «Куланаш юхаяхкар», «Пхелагiа предел» яха телевизионни документальни фильмаш.
15.30 — «Эрсий метта къамаьл».
16.00 — «Пионери». Киножурнал.
16.10 — «Кердадараш».
16.15 — «Эфиопе гIолла». Киноочерк.
16.35 — «Халкъа муамаш».
16.45 — «Подмосковни юрта таханен коанен».
17.15 — В.-А. Моцарт. Струнни квартет кхоачашъю Такаче Надяси, Д. Коромзайн кулгал а деш (альт). (ВНР).
17.00 — Фаьлг болча хьоашалгIа. «Шушу-ниньна» (ВНР).
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Содружество». Телевизионни журнал.
19.30 — РСФСР заслуженни артистка Е. Шавриновас дIаоала эрсий халкъа иллеш.
20.00 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Коталон стратеги» яхача дукха сереш йолча телевизионни документальни фильма премьера. 6-гIа фильм — «Болата плацдарм».
21.00 — «Ха».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.15 — «Терветера шура». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Географи. 8-гIа класс. Дальневосточни район.
9.05, 13.10 — Английски мотт.
10.05 — ПТУ дешархошта. Юкъара биологи. Экологически системаш.
10.35, 11.40 — Истори. 7-гIа класс. Петр I-и цун реформаши.
11.05 — Йоазонхоша В. И. Ленинах. Дувц М. Прилежаевас.
12.10 — Музыка. 7-гIа класс. М. П. Мусоргский.
12.40 — «Кукрыниксай кхоллам». 2-гIа передача.
13.40 — Хьехархочоа — музыка урок. 1-гIа класс. 5-гIа передача.
14.40 — А. П. Чехов. «Чайка».
15.25 — «Кердадараш».
16.55 — «Юрта боахама болхлошта». Кинопрограмма.
17.25 — «Апрелера шун беш», «Говзанчий хьехамаш».
18.10 — «Наьха могашле бахьан». Дерригдунен тIарча могашлен денга (нохчий меттала).
18.40 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
19.00 — «Могашле».
19.30 — Ритмически гимнастика.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «ЭгIаяь поезд». Мультфильм. (ПНР).
20.15 — «Вай новкъостий — карташи атласаши». Документальни фильм.
20.20 — Грузински ССР Паччахьалкхен академически халкъа халхара заслуженни ансамбла концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Стамбуле уха экспресс» яхача йиъ сери йолча телевизионни художественни фильма премьера. 4-гIа сери.
22.30 — «Кердадараш».

РАДИО

4 АПРЕЛЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.44 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.47 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.50 — Иразе цIей Венгерсии лаьтта тIа» (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — Венгерски халкъа ашараш (эрсий меттала).
9.15 — «Дукха тайп-тайпара таланташ». Художественни самодеятельноста доаккъошхой выступлени (нохчий меттала).
11.15 — «Коммунисташ хьалха ба» (нохчий меттала).
11.30 — «Къахьегарга хьежжа лоархIаши сий деши хул». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
11.45 — «Болама мутIахьа ба». Бурув тохара балхий Грозненски управленера йола передача (эрсий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Керда Iаьдалаш — вахаре» (гIалгIай меттала).
17.31 — «Шоана, кхалнах». Радиожурнал (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш гIалгIай меттала).
18.30 — «БIаьстан балхаш дIахьош да». Репортаж (гIалгIай меттала).
18.40 — «Атеист» яха радиожурнал (эрсий меттала).

5 АПРЕЛЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Илли оал Дадашева Тамарас (нохчий меттала).
11.15 — «Лаьтта къайленаш говзачарна мутIахьа хул» (нохчий меттала).
11.30 — «Боахам ший доалахь, пайда массанена» (нохчий меттала).
11.45 — Бокхийчарна берех лаьца. «Дикала овлаш» (эрсий меттала).
15.15 — «ИбрахIима майрал» яха Шадиева С. дувцар.
15.35 — Реклама (эрсий меттала).
17.15 — Передача программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.26 — Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дузаш. «Дицлургдоаца деноши» (нохчий меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш гIалгIай меттала).
18.30 — «Ялаташ дIадувш да» (эрсий меттала).
18.40 — «Биохимии хьайбаш леладери» (эрсий меттала).

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, къулбаседа - малхбузехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 10—15, Грозне 13—15 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка йоачан а йолаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 2—7, дийнахьа 9—14 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00113. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1655.